

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 14ος, ΦΥΛΛΟ 53ο, ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΪΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2009, ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Ευρωεκλογές 2009

Αποτελέσματα Νομού Χανίων

	Ποσοστό	Ψήφοι
Π.Α.Σ.Ο.Κ	44.72 %	33,164
Νέα Δημοκρατία	26.38 %	19,566
Κ.Κ.Ε.	7.07 %	5,242
Λ.Α.Ο.Σ	6.04 %	4,478
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ	4.98 %	3,694
ΣΥ.ΡΙΖ.Α	4.90 %	3,634

Αποτελέσματα Δήμου Αρμένων

	Ποσοστό	Ψήφοι
Π.Α.Σ.Ο.Κ	40.63 %	961
Νέα Δημοκρατία	32.35 %	765
Κ.Κ.Ε.	9.13 %	216
ΣΥ.ΡΙΖ.Α	5.33 %	126
Λ.Α.Ο.Σ	5.07 %	120
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ	3.26 %	77

Αποτελέσματα Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμένων

	Ποσοστό	Ψήφοι
Π.Α.Σ.Ο.Κ	41.94 %	130
Νέα Δημοκρατία	22.90 %	71
Κ.Κ.Ε.	12.58 %	39
ΣΥ.ΡΙΖ.Α	9.35 %	29
Λ.Α.Ο.Σ	5.81 %	18
ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ	4.84 %	15

Καλοκαιρινές εκδηλώσεις του Συλλόγου Αρμενιανών «Ο Κριτοβουλίδης»

12 Αυγούστου: παράσταση καρναγιοξή για τα παιδιά

13 Αυγούστου: προβολή της ταινίας «Ντελικανής» (μέρος της οποίας είχε γυριστεί πριν αρκετά χρόνια στο χωριό μας)

• Προβολή κινηματογραφικής τριλογίας - αγώνες της κρητικής ελευθερίας (με ιδιαίτερη αναφορά στο χωριό μας και στον Καλλίνικο Κριτοβουλίδη)

15 Αυγούστου: αρτοκλασία υπέρ υγείας των απανταχού Αρμενιανών

• Ημερήσια εκδρομή που θα πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με τον τοπικό σύλλογο και την ενορία Αρμένων

Η εκδρομή του Συλλόγου μας

Διαβάστε αναλυτικά για την εκδρομή στα ορεινά χωριά των Τρικάλων, στη λίμνη Πλαστήρα αλλά και τα Μετέωρα στη σελ. 11.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2009

Ερωτόκριτος.
Πίνακας του Μποστ (Χρυσάνθου Μποταντζόγλου, 1918-1995)

Μαθήματα κρητικών χορών

Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αρμένων οργανώνει μαθήματα κρητικών χορών στην αίθουσα του Συλλόγου, σε συνεργασία με τον χοροδιδάσκαλο Σήφη Παπασηφάκη. Πληροφορίες από τον πρόεδρο του Συλλόγου στο τηλ. 6944-939313

Για την καθαριότητα του χωριού μας

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας για να διατηρήσουμε το χωριό μας καθαρό παρακαλεί όλους τους χωριανούς που μένουν μόνιμα στο χωριό μας αλλά και τους συγχωριανούς μας που έρχονται για διακοπές στο χωριό μας να μην πετούν σκουπίδια στους δρόμους, έξω από τους κάδους. Τα μεγάλα αντικείμενα τα οποία δεν χωράνε μέσα στους κάδους καλό είναι για όλους μας να τηλεφωνούμε στο Δήμο Αρμένων στο τηλέφωνο 2825-3-40500 και θα έρχεται αυτοκίνητο να τα παίρνει. Η καθαριότητα είναι πολιτισμός και χρειάζεται προσπάθεια από όλους μας.

Ο Πρόεδρος Αβερκάκης Γιώργος

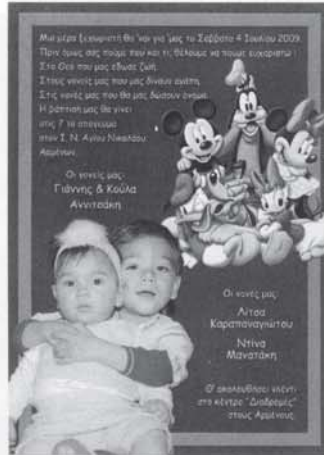
κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Βασιλεία Χαλβαδάκη, σύζυγος του Βασιλή Χαλβαδάκη γέννησε αγοράκι.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στις 4 Ιουλίου ο Γιάννης και η Κούλα Αννισάκη θα βαφτίσουν τα παιδιά τους στον Ι.Ν. Αγ. Νικολάου Αρμένων.

Στις 24 Μαΐου 2008, στον Ιερό Ναό της Μεταμόρφωσης στο Χαλάνδρι, βαφτίστηκε η κόρη του Γιάννη Χριστοδουλάκη και της Μαριά Ρούσσου, και ονομάστηκε Καλλιόπη. Νονά ήταν η Καλλιόπη Χριστοδουλάκη. Η νεοφώτιστη είναι εγγονή του Νίκου και της Πόπης Χριστοδουλάκη, οι οποίοι της εύχονται να ζήσει και να ευτυχίσει.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Θεριά συγχαρητήρια στην αγαπημένη μας κόρη Αγγελική Αβερχάκη για την απόκτηση του πτυχίου από το τμήμα Προσχολικής Αγωγής του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Αθήνας και της ευχόμαστε ολόψυχα υγεία καλή σταδιοδρομία και πάντα επιτυχίες στη ζωή της.

Οι γονείς της Γιώργος και Χαρίκλεια Αβερχάκη
Η αδελφή Ευαγγελία Αβερχάκη

Η Κυριακή Κολώνη κόρη του Χρήστο και της Ελένης Κολώνη πήρε πτυχίο της, από το τμήμα Νοσηλευτικής, της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας.

Η Μαρία Καβρουλάκη κόρη του Βαγγέλη και της Ζέτας Καβρουλάκη πήρε πτυχίο της από το τμήμα Μαθηματικών, της Σχολής Θετικών Επιστημών, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Τους ευχόμαστε ευχόμαστε υγεία καλή σταδιοδρομία και πάντα επιτυχίες.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών Χαλάνδων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»

Εκδίδεται με τη συνεργασία του Δημοτικού Διαμερισματος Αρμένων

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Συντακτική Επιτροπή

Βασάλου Κική, Κουρομιχελάκης Βασίλης, Μπουρνάζος Χαράλαμπος,
Τερεζάκη Σοφία του Μιχαήλ, Τερεζάκη Ειρήνη του Βασιλείου,
Τσακίρακις Γιάννης, Τσιτσιριδου Ελένη

Εκδότης-Διευθυντής

Γιάννης Σ. Τσακίρακις

Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613, Fax: 210-99.57.582

Email: itsakir@otenet.gr, • ISSN 1109-3056

Με τη σκέψη στο χθες

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΥΡΙΑΚΗ του Μάη γιορτάζουν οι μάνες. Κάποιες που δεν είναι πια κοντά μας, παρόλο όμως που έφυγαν, ζούνε για πάντα στην καρδιά μας. Κι αν δεν μπορούμε να τους προσφέρουμε λουλούδια, κρατάμε γι' αυτές άσβηστη την αγάπη και ευγνωμοσύνη μας. Με τη σκέψη στο χθες παρελαύνουν μορφές αγαπημένες, αμέτρητα στιγμιότυπα και λογής λογής κουβέντες. Ας μοιραστούμε κάποιες από τις πολλές.

Ήταν τα βαφτίσια της γειτονοπούλας μου της Αννούλας. Στο τραπέζι, στην αυλή του σπιτιού της, έτυχε να καθήσω απέναντί από την αγαπημένη μου δασκάλα της Α και Β τάξης του Δημοτικού, την κ. Κατίνα Παπαγιαννάκη. Η χαρά μου ήταν μεγάλη γιατί, για άλλη μια φορά, απολάμβανα την απλή, σοφή και όλο γλύκα κουβέντα της. Ελαμπε το πρόσωπό της καθώς θυμόταν με πολλή αγάπη και ανέφερε τα τόσα έξυπνα Αρμενιανάκια που πέρασαν από τα χέρια της. Είχε νοιώσει την ξεχωριστή ευτυχία που μόνο οι σωστοί δάσκαλοι έχουν την τύχη να βιώσουν μέσα στις τάξεις.

Όταν τη ρώτησα ποιο περιστατικό της έκανε μεγάλη εντύπωση από την εμπειρία της στην αίθουσα διδασκαλίας, χαμογελώντας μας διηγήθηκε τα παρακάτω. Ήταν η πρώτη μέρα της σχολικής χρονιάς και βρισκόταν στην Α τάξη. Απέναντί της είχε παιδάκια απορημένα, δειλά και φοβισμένα. Για να τα ενθαρρύνει κάποια στιγμή τη ρώτησε αν βρισκανε αυγά σε μια ξένη φωλιά τι θα τα έκαναν. Θα αγόραζαν κουλουρία ή καραμέλες απάντησαν όλα, εκτός από δύο. Ενα κορίτσι είπε πως θα αγόραζε πούδρα και ένα αγόρι πως θα τα γύριζε στην ξένη φωλιά. Το αγόρι αυτό δεν ζούσε πια. Είχε σκοτωθεί στη Μ. Ασία το 1922.

Η δασκάλα προσπαθούσε να εξηγήσει την απάντησή του υποθέτοντας διάφορα. Δίπλα έτυχε να κάθεται ο μικρότερος αδελφός του. Ακουσε το περιστατικό και ανέφερε τα εξής. Μια μέρα το καλοκαίρι, πριν ανοίξουν τα σχολεία, ο μικρός πήγε στο σπίτι με γεμάτες τις τσέπες και τα χεράκια του αυγά. Η μάνα ρώτησε πού τα βρούκε και της είπε ότι τα είδε στον "κούμο" της γειτόνισσας όπως περνούσε από το δρόμο. "Θέσε τα χάμω. Και αυτά που βαστάς στα χέρια και αυτά που έχεις στις τσέπες", ήταν ο λόγος της μάνας. Το παιδί υπάκουσε και χωρίς να το περιμένει τις έφαγε για τα καλά. "Για να θυμάσαι πως δεν αγγίζουμε ποτέ τα ξένα πράγματα γιατί είναι μεγάλο κρύμα. Ο κλέφτης, παιδί μου, ποτέ του δεν θα γενεί άνθρωπος. Μόνο πάρε εδά τ' αυγά με προσοχή μη σπάσουν και γάιερé τα εκείά που βρες", του είπε η μάνα.

Το εφτάχρονο αγόρι το έμαθε το μάθημά του, όχι βέβαια με τον πιο ανώδuno τρόπο. Την εποχή εκείνη σπάνια υπήρχαν στις πόλεις σχολές γονεών και επιμορφωτικά σεμινάρια και οπωσδήποτε καθόλου στα μικρά χωριά. Η αγαθή μάνα έτσι είχε μάθει και, στην προσπάθειά της να κάμει άνθρωπο σωστό το παιδί της, με αυτόν τον τρόπο νόμιζε πως ήταν καλύτερα να φερθεί. Η δασκάλα κατάλαβε τη διαφορετική απάντηση που της είχε δώσει ο παλιός μαθητής της για τ' αυγά. Η ίδια ασφαλώς και δεν συμφωνούσε με τη μέθοδο αυτή διαπαιδαγώγησης. Ήξερα άλλωστε ότι ποτέ δεν χρησιμοποιήσε τη βέργα που ήταν επάνω στο απλό ξύλινο τραπέζι-έδρα για να χτυπήσει τα μικρά χεράκια ή τα κακεκτικά κορμάκια των παιδιών της δεκαετίας του '40. Όταν μάλιστα τύχαινε να καθυστερήσει κάποιον το πρωί και φοβισμένο άνοιγε την πόρτα και έμπαινε μέσα τρέμοντας αμίλητο, εκείνη το χάιδευε απαλά και χαμογελώντας μας έλεγε: "Πωπώ! Ξέχασε ο φίλος μας την καλημέρα απέξω", και γυρίζοντας στο ίδιο: "τρέξε στην αυλή να την πάρεις και να έρθεις μαζί μέσα στην τάξη". Σε λίγο, χαρούμενο από το χάδι που κέρδισε, έμπαινε πάλι μέσα φωνάζοντας δυνατά καλημέρα και εμείς χειροκροτούσαμε ενθουσιασμένα. Αργότερα, πολλές φορές, σκέφτηκα μήπως σκόπημα μερικά παιδάκια ξεχνούσαν την καλημέρα για να νοιώσουν αυτή την ξεχωριστή στιγμή της γλυκιάς αγάπης.

Επόμενο ήταν, εκείνο το δροσερό βραδάκι, με τη διήγηση του περιστατικού με τ' αυγά της ξένης φωλιάς, νοσταλγικά να έρθουν στο νου μας οι ταλαιπωρημένες και αγνές φιογούρες των βασανισμένων μανάδων που έπαιρναν δύναμη από την ψυχή του και που τόσο όμορφα τις ζωντάνευε με τα κείμενά του ο άγιος της πεζογραφίας μας, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Όπως στη Σκιάθo έτσι και στην Κρήτη και σε κάθε γωνιά της Ελλάδας, και σ' εκείνους τους δύσκολους καιρούς, οι μανάδες ληταρούσαν να κάμουν και να καμαρώσουν "Ανθρώπους" τα παιδιά τους.

Μαίρη Πριπάκη-Κοεντάνη

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗ ΡΑΜΝΗ

Μάχη της Κρήτης και εθνική αντίσταση

Ο αρχιτέκτονας-συγγραφέας Μιχάλης Κατσανεβάκης στην αρχή της ομιλίας του τόνισε ότι η Μάχη της Παναγιάς ή

Ο Σ. Φελεμετάκης, ένας εκ των επιζώντων της Μάχης της Παναγιάς, περιέγραψε με παραστατικό τρόπο τα γεγονότα όπως τα έζησε.

Μάχη των Κεραμειών όπως πρέπει να λέγεται είναι η μεγαλύτερη μάχη μεταξύ Ελλήνων ανταρτών και Γερμανών που έγινε στην Κρήτη. Προτού εξοριθουν οι Γερμανοί για τα Κεραμεία προηγήθηκε κανονιοβιολισμός από το Βάμο, το Κόκκινο Χωριό, το Ακρωτήρι και το Γαλατά. Πολλοί προέβλεπαν ότι δε θα μπορούσε κανείς αντάρτης να αντισταθεί μετά από αυτό τον κανονιοβολισμό.

Στην τελετή αυτή που έγινε στη Ραμνή στις 21 Μαΐου, εκτός από τον Αγγλο πρεσβευτή προσήλθαν Νεοζηλανδοί και Αυστραλοί επιζώντες μαχητές της Μάχης της Κρήτης που ενδιαφέρθηκαν να γνωρίσουν την ιστορία της Ραμνής και ιδιαίτερα της αντίστασης κατά των Γερμανών.

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας ή να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουηίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταθεί η σχετική απόδειξη.

«ΑΡΡΗΚΤΑ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ με τη Μάχη της Κρήτης ήταν η Εθνική Αντίσταση που έγραψε τη δική της λαμπρή ιστορία στο πέρασμα των αιώνων».

Κρήτης. Εδώ τιμάται η Μάχη των Κεραμειών, η Μάχη της Παναγιάς, αλλά γενικότερα τιμάται το ακαταμάχητο πνεύμα της αντίστασης που πάντα χαρακτήριζε τους Κρητικούς και

Στη Ραμνή του Δήμου Αρμένων έγιναν οι εκδηλώσεις για τη Μάχη της Κρήτης.

Η εκδήλωση στο χωριό της ρίζας των Λευκών Ορέων ήταν αποκλειστικά αφιερωμένη στην Εθνική Αντίσταση και ειδικότερα στη Μάχη της Παναγιάς.

Συγκινητική ήταν η στιγμή που ο κεντρικός ομιλητής της εκδήλωσης, αρχιτέκτονας - συγγραφέας κ. Μιχάλης Κατσανεβάκης παρουσίασε τον Στρατή Φλεμετάκη, έναν εκ των επιζώντων της μάχης.

Στο σύντομο χαιρετισμό του ο κ. Φλεμετάκης αναφέρθηκε στον διήμερο αγώνα της 5ης Μεραρχίας του ΕΛΑΣ απέναντι στους ναζί κατακτητές και υπογράμμισε τη συμβολή του διοικητή Δημήτρη Μιχελογιάννη το άγαλμα του οποίου δεσπόζει στο κέντρο της Ραμνής, το οποίο και ασπάστηκε. Το ενδιαφέρον των παρευρισκομένων προκάλεσε η ζωντανή αφήγηση των γεγονότων της Μάχης από τον κ. Φλεμετάκη ο οποίος κάνοντας χρήση ενός οπλοπολυβόλου τύπου Bren προκάλεσε βαρύτατες απώλειες στους κατακτητές.

Στο ρόλο των δυνάμεων του ΕΛΑΣ κατά τη διάρκεια της μάχης και στον ηρωισμό των μαχητών του αναφέρθηκε ο κ. Κατσανεβάκης αξιοποιώντας τον πλούσιο πλούτο της λαϊκής παράδοσης, ποίησης, λογοτεχνίας και ιστορικής έρευνας. "Είναι πολύ σημαντικό ότι η Εθνική Αντίσταση εορτάζεται πλέον, μέσα στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τη Μάχη της

τους έκανε να επιβιώσουν από Ενετοκρατία, Τουρκοκρατία και Γερμανική Κατοχή. Αυτό το πνεύμα αντίστασης παρουσιάστηκε σε όλο το μεγαλείο του στη Μάχη της Παναγιάς" ανέφερε στο σύντομο χαιρετισμό του ο πρώην βουλευτής κ. Σήφης Μιχελογιάννης, υπογραμμίζοντας πως η Ραμνή "ήταν αφοσιωμένη στην Εθνική Αντίσταση" -και θυμήθηκε τη φράση του Καζαντζάκη "είναι μεγάλη ευθύνη να είσαι Κρητικός"- αποθέωση του πνεύματος της Μάχης της Κρήτης.

Στον σύντομο χαιρετισμό του ο δήμαρχος Αρμένων Πέτρος Βλαχάκης υπογράμμισε πως "η Μάχη της Κρήτης έδειξε ότι οι αξίες της υπεράσπισης της πατρίδας, της εστίας, της ελευθερίας, της αξιοπρέπειας απέναντι στους επίδοξους κατακτητές είναι αναπόσπαστα δεμένες με τη ζωή των ανθρώπων. Ανεξάρτητα από το αναμενόμενο αποτέλεσμα ο κάθε πολίτης ένιωσε υποχρεωμένος να υπερασπίζει τον τόπο του, τη γη του, την αυτοεκτίμηση και την αξιοπρέπεια και τελικά τον πολιτισμό του".

Το "παρών" στις εκδηλώσεις έδωσε ο Βρετανός πρέσβης στην Ελλάδα, οι βουλευτές Μ. Βολουδάκης και Μ. Σκουλάκης, το μέλος του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΣΟΚ Ε. Δαμιανάκης, οι αντινομάρχες κ. Χ. Κουκιανάκης και Μ. Σπανουδάκης, δήμαρχοι, εκπρόσωποι πολιτικών και στρατιωτικών αρχών.

(Χανιώτικα Νέα 22/05/09)

Η ροδαρά μας

Ρόδο σου στέλνω, μάθια μου, του ρόδου κάτω χάρη,
απ'τη δικιά σου ομορφιά κι εκείνο για να πάρει.

Μαντινάδες

Είναι το αίμα σου γλυκύ,
μιλείς και ζαχαρένια
για κείνο, φως μου, σ' αγαπώ
και χάνομαι για σένα.

Ορτσα, διάλε τη μάνα ντου,
κι όπον το βγάλ' η βράση
γη που θα φιάζω τη δουλειά,
γη που θα συχαλάσει.

Ούλοι μου λεν «αρνήσου τη»
και «παντονιάρισέ τη»,
κι εγώ λέω από μέσα μου
«Θέ μου και πρόβαλέ τη».

Σαράντα βρύσες το νερό
και δεκαοχτώ πηγάδια,
δε μου τη σβήνουν τη φωθιά
που'χω στα φυλλοκάρδια.

Βασιλικέ πλατύφυλλε
με τα σαράντα φύλλα,
πολλοί σε τριγύσανε,
μα'γω πάλι σ' επήρα.

Ευαγγελία Φραγκάκη,
«Συμβολή στα λαογραφικά της Κρήτης»-
Αθήνα 1949.

Μαροιμίες - Γνωμικά

Ρημάζει σπίτια και χτίζει εκκλησιά!

Σπανός ξυράφι αγόραζε!

Τη γυναίκα του καλού, απ' τα μάγουλα τη
βλέπεις.

Η δουλειά νικά τη φτώχεια.

Αινίγματα

Δέκα παράδες έδωκα κι επήρα σε κεράμου
και σε γυριζ' ανάσκελα
και κάνω τη δουλειά μου

(ιθρηκο ιι)

Οντε πλυθώ, λερώνεται.

(οδβα οι)

Γάιδaros δεν είναι, σαμάρι φορεί,
βούι δεν είναι, κέρατα 'χει.

(ιθρηκλιγρω οι)

Καθαρογλωσσίδι

Βαγένι ρακοβάγενο
ποιος σε ρακοβαγενόδενε;
Να είχα κι εγώ τα σύνεργα του γιου
του ρακοβαγενοδεστή,
να σε ρακοβαγενόδενε καλύτερα
απ' το γιο του ρακοβαγενοδεστή.

Αόγου χάριν

Εδώ είναι τα τρεχάμενα νερά
εδώ είναι ο κήπος

εδώ βουίζουν οι μέλισσες
μες στα κλωνάρια
και κουδουνίζουνε στ' αυτιά ενός βρέφους
και ο ήλιος να! και τα πουλιά του παραδείσου
ένας μεγάλος ήλιος πιο μεγάλος απ' το φως
Γ. Σεφέρης (1900-1971)

Θιβολές

ΚΑΠΟΙΟΝ ΘΑ ΠΑΡΗ Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ
ΑΠ' ΤΟΥΣ ΛΥΟ...

Μια φορά ένας είχε δυο γαμπρούς, έναν
κεραμιδά κι έναν περιβολάρη.

Μια μέρα αποφάσισε να πάη να τους ιδή.
Εκεί που ρώταγε τον καθέναν πώς περνάει, ο
περιβολάρης του έλεγε: «Αν δεν βρέξη, θα με πάρη
ο διάολος. Θα ξεραθώ το περιβόλι μου!» Ο άλλος
έλεγε: «Αν βρέξη θα με πάρη ο διάολος, γιατί θα
ξεραθούν τα κεραμίδια μου!»

Όταν εγύρισε στο σπίτι του, τον ρωτάει η
γυναίκα του: «Τι κάνουν οι γαμπροί μας;» -«Κά-
ποιον να πάρη ο διάολος από τους δυο!» είπε ο
γέρος, και της διηγήθηκε τι έλεγε ο καθένας...

Από την «Λαογραφία», έκδοση της Ελληνικής Λαογραφικής
Εταιρείας, την οποία διήθηνε ο Νικόλαος Πολίτης, τομ. Στ.
1917-18, σελ./ 648

Της Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογά 'πο τα περβόλια
Ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΜΕΝΩΝ

Αναβίωση του εθίμου του Κλήδονα

Στο' Αρμένους εις την Καρυδιά
ελάτε να βρεθούμε
με αφορμή τον Κλήδονα
ένα κρασί να πιούμε.
Να θυμηθούμε τους παλιούς
παππούδες και γιαγιάδες
που βγάλανε τον Κλήδονα
στης γειτονιές οι γράδες.
Και μαντινάδες λέγανε
σε όλα τα τότε γούστα
σαν βγάλανε το Κλήδονα

στην γαϊδουροκυλίστρα.
Ο Σύλλογος σας σε καλεί
και θα σας περιμένει
και την λαίνα θα 'χομε
στην Καρυδιά στημένη.
Ο Σύλλογος σας προσκαλεί
για τα γενέθλια του
τα πρώτα να γιορτάσουμε
οι χωριανοί κοντά του.

Την Τετάρτη 24 Ιουνίου το βράδυ σας περιμένουμε
όλους τους χωριανούς και φίλους στην ταβέρνα
του Χαλβαδάκη του Λευτέρη (Καρυδιά) να
αναβιώσουμε όλοι μαζί το έθιμο του Κλήδονα.

Ο πρόεδρος του Συλλόγου
Αβερκάκης Γιώργος

Σ.Σ. Τη στιγμή που κρατάτε την εφημερίδα στα
χέρια σας η εκδήλωση έχει ήδη πραγματοποιηθεί.
Στο επόμενο φύλλο θα επανέλθουμε με εκτενές
ρεπορτάζ.

Το γραμματσάκι του γέρω

Στη μεγάλη αίθουσα του παλιού αρμενιανού σχολείου στην Πλακούρα, κλειδαμπαρωμένοι, σε μαύρο σκοτάδι, έχει αρχίσει η προβολή του έργου, από περιοδεύοντα κινηματογραφιστή, της κακιάς ώρας, που πρώτη φορά ερχόταν στο χωριό, προπολεμικά βέβαια. Πριν όμως, επειδή η παράσταση αργούσε ν' αρχίσει, είχαν στρατοπεδέψει οι χωριανοί στην Πλακούρα. Και για να περάσει η ώρα και να δροσιστούν από τη λαύρα του καλοκαιριού, Αύγουστος μήνας ήταν, τους εκουβάλλησε το Τσακιράκη ο Κωστής από την περβόλα του Τσακιροχαλαλάμπη, που 'ταν πλημμυρισμένη, όπως κι ούλος ο Αρμενόκαμπος, από πλούσιο μαξούλι κείνη τη χρονιά, τέσσερις τρυγοκοφίνες καρπούζες που τις κατανάλωσαν ούλες, μαζί με μια νταρμετζανοπούλα τσικουδιά, δωρεά αυτή του μυλωνά του Νικόλο Ανδρεαδάκη που το σπίτι του βρισκόταν στην αντικρυνή μεριά του σχολείου. Κι έτσι, βαραινμένοι από την καρπουζοφαγία και ζαλισμένοι από την τσικουδιά, παρακολουθούσαν την παράσταση, που ξεκίνησε από προβολή των Αγίων Τόπων.

Η Ελενάρα με τη μακρέ ποδάρα κι η Ζεχρα η αλανιάρα

Και σ'εκείνηνα την ώρα τση κατάνυξης, ετέλειωσε το καρόλι με την κορδέλα των Αγίων Τόπων κι έβαλε καινούργιο ο Εκτορας. Μα του μπλεχτήκανε τα καρόλια, ως μας είπε, μ'αυτός ο πονηρός θα τ'ο'καμε εξεπιτούτου για ν'αρέσουνε στσι ντελικανίδες οι κινηματόγραφοί ντου. Κι αντίς την Γεσθημανή, την Καπερναούμ και την Τιβεριάδα έπιασε κι έδειχνε την Ελενάρα με την μακρέ ποδάρα κι τραγουδιε κι από πάνω ο ίδιος γιατί ο κινηματόγραφος του ήτανε βουβός:

-Ελενάρα, Ελενάρα με τα στήθια τα μεγάλα και με τη γδυμνή ποδάρα, μου'χεις κλέψει την καρδιά.

-Κι αμ'εμάς λέει, ακούστηκε η φωνή του Σαλαμπαρδούκο.

-Σιωπή, κύριε, διάταξε ο Αλέχτορας.

-Είντα σιωπή, θαρρείς μωρέ επειδή έκατσα στο θρανίο πως εγίνηκα και μαθητής σου να με διατάσεις;

Μά'δωκε τόπο στην οργή ο Εκτορας κι έπιασε κι έβγαλε ύστερα από το χασέ την Ελενάρα και μας έδειξε τη Ζεχρά. Καλό κουμάσι κι ετούτη. Ένα κοντοφούστανο, ίσα-ίσα που'χωνε την βράκα τ'η εφόριε κι εφούμερνε! Τζιμινιέρα ήτανε τ'αφορεμένης γινομένα τα ρουθούνα τ'η από τον καπνό πούβγανε!

Κι ως μας την έδειξε ο Αλέχτορας αρχίνισε να τραγουδεί:

-Ζεχρά, με δυό χείλια ωχρά τ'ονομά σου προφέρω...

Απανώβαλλε μάλιστα τσι ντελικανίδες, λέγοντας τους: Ομπρός, ούλοι μαζί.

Κι εσηκωθήκανε τότες τ'αντράκια κι εμείς η μαρίδα από το πάτωμα, που η χαρά μας δεν περιγράφεται, κι ας αγρίεψαν οι γυναίκες, γράδες και νιές, γι αυτήν την αδιαντροπιά. Σηκωθήκανε το λοιπόν ορθοί -σοφία ορθή που λένε- κι

Μια, σαν ετούτη την Ελενάρα με τη μακρέ ποδάρα μα έδειξε ο παλιολλαδίτης στο πανί και εγίνηκε Ανάστα ο Κύριος... (Εξώφυλλο του μαργιόλικου γαλλικού περιοδικού «Paris flirt» τον 1926.

ετραγουδούσαμε με τ'αγριοφωνάρες μας, σα να λέγαμε κιανένα γαμοτράγουδο τση ρίζας.

-Ζεχρά, με δυό...

Μα δεν εμπροκάμαμε να πούμε και τα «χείλια ωχρά», γιατί σηκώθηκε ο παπάς και μας εδιέκοψε τον ψαλμό, κι αρχινιξ'αυτός τον εξάψαλμο στον παλιολλαδίτη.

-Τούτεσες είναι μωρέ οι επιστήμες κι οι εφευ-

ρέσεις που μου'ταζες για να σε βάλω στο σχολείο να τσι διδάξεις; Κι εγώ, σαν το μωρόπιστο σ'εγροίκουνα κι εμάζωξα τα γυναικόπαιδα να φωτιστούνε και να καλιμεντευτούνε! Ετούτες οι γυναίκες, ευλογημένε, που'βγαλες εις το πανί, είν'εξώλης και προώλης, οι παραλυμένες. Μόνο να πιάσεις να μάσε δείξεις πράματ'αθροπινά, να'χουνε και λιγάκι λεζέτι.

Κι αρχινίζανε τότες να βγαίνουν στο πανί οι πυραμίδες κι οι σφίγγες του Φαραώ, μιναρέδες, χοτζάδες κι ο Παναγής ο Κουταλιανός. Κι ύστερα μας έδειξε την Μπιγκάζα κι ένα χαρέμι με χανονμάκια χορούς και μπάλους. Μα κείν'η Μπιγκάζα και τα χανονμάκια, μας τα χαλάσανε πάλι, απάνω που πηαίναμε να καταλαγιάζομε και νάρθ'ο νους στη κεφαλή μας. Γιατί στ'άκουσμα τση Μπιγκάζας, πολλά χάρηκε το Σηφαλιό η Κουρκούτσα, σα νάδε την αγαπητική ντου που στον ύπνο ντου μόνο την εγνώριζε το παντέρμο, γιατί κιαιμά δεν τον ερέγουνταν τον ομορφονιό, το λιγονούση, γι'αγαπητικό. Και σηκώθηκε κι εφώνιαζε:

-Η Μπιγκάζα, κοπέλια. Αντέστε, μωρέ, για Ντέρνα, για Μπιγκάζα. Μα του'κοψε τη φόρα ο Μιχάλης ο Φάβας, φωνάζοντάς του με προσαγή:

-Σώπα, Κουρκούτσα, τ'ανοστιές σου.

Κι απάντησε αγριεμένο το Σηφαλιό:

-Εσύ, μωρέ ανεμογάμη, θα μου λες εμένα να σωπάσω;

Κι επήγανε να σουρομαδιστούνε, μα δεν εφέγγανε κι έπεσε η Κουρκούτσα στο ράσο του παπά, που το πέρασε για τη βράκα του Φάβα, κι ο Φάβας εχύμηξε τ'Αλιοσάβης τση γυναίκας του Σχορπιού, που την επέρασε για το Σηφαλιό φωνιάζοντας μανιασμένο:

-Να σε μουνουχίσω θέλει, μωρή ζουρίδα μαδημένη.

Μα τούτ'η κουβέντα εσήκωσε στο πόδι το Σχορπιό τον άντρα τ'Αλιοσάβης από μια άφριζε από μάνιτα και μια εγέλα με την φοβέρα του Φαβακιού. Πώς θα κάμει μωρέ το ζάβαλο τέθιο δουλειά σε γυναίκα, που δεν έχει αχαμνά!

Κι ετσά, με την Ελενάρα, τη Ζεχρά και τη Μπιγκάζα, αρπαχτήκαμε για ψύλλου πήδημα. Κι εγινήκαμε, σαν κι ετούτες με το θέατρο του Ξύδη και τον ντανά του Μπλάζιο, μαλλιά κουβάρια κι ανακατωθήκαμε στο σκοτεϊδί μάλιστα τούτη τη φορά σαν τα καλαμαροχάποδα κι αρχινίζανε να παιζονται τότες αντίς τα πάθη του Χριστού, τα πάθη μας των Αρμενιανών. Άλλος να δέρνει και να βλαστημά το ράσο του παπά παίρνοντάς το για σαλβάρι, άλλος να φοβερίζει γυναίκα πως θα τήνε μουνουχίσει κι άλλοι άλλα τρισχειρότερα

☞ συνέχεια από τη σ. 5

λέγανε με τσι βλαστήμιες τωνε πως θάν εκάνανε. Μα δεν μπορώ να σας τα πο, γιατί φοβούμαι τον παπά Μανώλη, που από ώρα τότε θωρώ να μου γρυλομαχεί και να δαγκάνει το δαχτύλι ντου, τάξε δα: να σε συγγυρίσω θέλει μωρέ'γω το καλοκαίρι, ως σε πετύχω στου Χασέ εις το Βαθύ στενό, που μου βολτάρεις και θα σε βάλω πιπερόνια να δαγκάνεις, για να μάθεις να μη λέεις άλλη φορά κακά λόγια.

Μέσα το λοιπόν σ' εκείνονα το ραβαίσι, σηκώθηκε η Αντρομάχη, που'τονε ορχομένη από το Νιο Χωριό, να δει, λέει κι εκείνη τα θάματα που κουβάλλει ο παλιολλαδίτης στου κορδέλες του. Σηκώθηκε κι είπε πως τούτ'η μανία που μας εκυρίεψε είν'έργο του Οζαποδώ του Τρικέρι και χρειάζεται θυμίαμα. Μα που να βρεθεί σ'ετούτηνα την κατάσταση λιβάνι και θυμιατό.

Τσ'απάντησε όμως ο Στρατής, λέγοντάς τον:

-Είντα θυμίασμα και λιβάνισμα γυρεύεις Αντρομάχη; Κάπνισμα με καβαλίνες μάσε χρειάζεται, ως κάνομε και με τσι μπουμπούρους όντε ξεσηλωθούνε. Πριχού αρχινίσομε να κεντρώνομε με τούτο το γαζέπι που μας ήβρε πάλι.

Επήγε τότες ο Εκτορας για να ειρηγέψει τα πράματα και να μερώσει τα πνεύματα, να τραγουδήξει καντάδες λέει, με το μαντολίνο ντου. Μα με τσι βλαστήμιες και τα διαολομπεψίματα φοβήθηκε πως θα πιάσουνε να του καταχτυπώνε στην κεφαλή τη μηχανή και το μόνο τραγούδι που του κατέβηκε στην κούτρα ήτονε πάλι τση Ζεχράς κι αρχινίξε να τήνε τραγουδεί: Ζεχράααα με δύο...

Μα δεν εμπρόκαμε να πει και τα χείλη ωχρά, γιατί του φκαιρέσανε στα μούτρα το μπιρομπούκαλο με το μενεξελί μελάνι του σχολειού. Και αντίς ωχρά εγινήκανε μελιτζανιά τα χείλια κι η άσπρη κουστομαιά τ'Αλέχτορα.

Στην απελπισία ντου τότες κι ο παπάς σηκώθηκε κι έψαλε το: Κύριε των δυνάμεων μεθ'ημών γενού. Σηκωθήκανε κι οι γυναίκες και φωνιάζανε τον αντρώ:

-Σωπάστε μωρέ κι ησυχάστε μπλιό και δεν νταγιαντίξεστε. Μ'αναφιλέ. Κι ήμαστανε τότε να μάσε θωρείς και να μάσε καμαρώνεις τσι τζιλικουντάνηδες ως μας ήλεγε ο Παπαδοσταύρος: Από τη μια μπάντα οι πλιά αρεμάνιοι να τρώνε τα λυσοιακά ντωνε, σαν τζι δεμένους κι αγριεμένους σκύλους και να βλαστημούνε τον παλιολλαδίτη που τσι κούρθιαζε σαν νάταν οι τράοι του, σφακελώνανε μάλιστα και τα μούτρα ντωνε που του πλερώσανε ... το δίφραγκο για τούτο το καψόνι.

-Γαμώ τη φραγκία σου πεζεβέγκη Αλέχτορα κι άλλα νόστιμα ακούγονταν.

-Εβρόασαμε και πλαντάξαμε μωρέ σ'ετούτηνε την κάψα και τη σκοτεινάγρα που μας εφυλάκωσες!

Και από την άλλη μπάντα ο παπάς με τσι γυναίκες, μια να ψάλλουν και μια να ντρακάρουν τσι βλάστημους να ησυχάσουνε γιατί τσι

Μια σαν ετούτη περιδωκότητη περιδοκιάτα, Μπαγιαντέρα με το όνομα, εκρέμασε για ρεκλάμα στον πλάτανο της πλατείας ο Αλέχτορας κι εκουζουλαθήκαμε κι αφρονταντίσαμε από την ομορφιά της οι σερνικοί, κι οι γυναίκες βγάλενε χρυσή από τη ζήλια ντωνε (Από πρόγραμμα παράστασης της Μπαγιαντέρας στην Εθνική Λυρική Σκηνή).

μπεστίσανε και δεν τσι νταζιαντίζουνε μπλιό.

Μα τα πλια νόστιμα ήτονε πίσω ακόμη. Γιατί σ'εκείνονά το μαλιχουλέ ήτονε πού πιασε το γερό Καργιάτζουλα η σφίξη για φιλό ντου νερό, κι εγύρευε κι ευτός να πορίσει κι εφώνιαζε:

-Ανοίξετε μωρέ σεις και κατουρογούμαι.

-Βαστίξου Γιώργη ώστε να βρεθεί το κλειδί, του'λεγε ο γεϊς.

-Σφίξου Γιώργη θεριό, του'λέγ'ο άλλος.

-Αγάντα Γιωργάρα μα κι εμείς κατουρογούμαστε μα δε μιλούμε, του'λεγε άλλος.

-Δεν μπορώ να βαστηχτώ γιατί 'χω το σκατόπιστο τον προστάτη που με σφάζει.

Σφίξου κι αγάντα Γιώργη και βάστα Γιώργη. Μα είδε πρέπει μεγάλο ζόρε ο Καργιάτζουλας, κι έμπηξε φωνή μεγάλη:

-Ξεχαμπετώσεται μωρέ το σαλιαδόρο ν'ανοίξ'η πόρτα, γιατί θα σπάσ' η φούσκα μου, γαμώ τσι κινηματόγραφοις σας.

Η γενική κατουράγρα που μας έπιασε στο σχολειό

Κι ετότες εγίνηκε τ'απίστευτο: ν'αρχινίξουν να φωνιάζουνε πρώτα ούλ'οι γέροντες πως τσίπιασε κι εκείνους σφίξη και θέλουμε φιλό ντωνε νερό. Κι όσο πέραν η ώρα, γενική κατουράγρα μας έπιασε μικιούς και μεγάλους, σερνικούς με προστάτη κι απροστάτευτους θηλυκούς. Κι ούλοι χοροπηδούσαμε σαν τσ'αναστενάρηδες σ'αναμμένα κάρβουνα. Κι οι πλιά αγριεμένοι αρχινίξανε πάλι να κατεβάζουνε καντήλια κι εικονίσματα:

-Ανοίξετε μωρέ διάολε τον Αντίχριστό σας και να κατουρηθούμε θέλει να μαγαρήσομε το σχολειό.

Φώνιαξε κι ο μογιατζής ο Κουγιουμτζής.

-Γαμώ τον Αδάμη και την Εύα ντου.

-Είντα σου φταίνε, μωρέ βλάστημε, οι Πρωτόπλαστοι και τσι βλαστημάς,

τον αποπήρε ο παπάς.

-Είντα μου φταίνε; Τσ'αμαρτίες τώνε πλερώνομ'εδά μεις απόψε.

Ξαναφώναξε ύστερα πολλ'αγριεμένος ο Καργιάτζουλας:

-Ανοίξετε μωρέ γιβεντισμένοι κι αρχινίξα να τσιριούμ'απάνω μου.

Σηκώθηκε τότες ο Καλόγερος ο Μιχάλης που παρόσταινε κάθε χρόνο τον Άδη στην Ανάσταση και πρόσταξε:

-Αρατε πύλας!

Κι έπιασε ο Μάνωλας κι εξεμασκούλωσε τας πύλας και τας θύρας, τη λαθρακασμένη δηλαδή και ξεχαμπετωμένη οξώπορτα του σχολειού. Κι εξεπορτίσαμ'ούλοι όξω στην Πλακούρα. Κι ετζιριτούσαμε, οι σερνικοί οθέ τα διπλανά καταλύματα, τα σώχωρα και τσι ξεροτροχάλους προς φιλού μας νερού. Κι οι γυναίκες εμπήκανε και μανταλωθήκανε, όσες εμπροκάμανε, στο κατρονλάδικο του σχολειού. Κι οι αποδέλοιπες φουκαρώνανε στα διπλανά σίθια τση Τσελεπομαρίας, τση Χαροκοπάκαινας, τση Ρουμπάναινας και τση Τσακιραντρέγαινας να κάμουνε κι εκείνες την ανάγκη ντως.

Κι ως ετελειώσαμε και ξανασιμίξαμε, αλαφρωμένοι και περιχαροι, ξανάπε η Αντρομάχη πως με τσι βλαστήμιες σας και του Εκτορα τα έργα ν'ανακατώνει Αγίους Τοπους και γυναίκες αμαρτωλές και μισόγδυμες, έπεσε οργή Θεού κι ανοίξανε τα νεφρά μας ουλωνώ. Γιατί δεν εξηγείται, καλότυχοι, τέθιοια σφίξη που μας έσφιξε ούλους στα καλά καθούμενα.

Μα τσ'είπε ο Στρατής πως:

-Ευλογία Θεού έπεσε, Αντρομάχη, που μας έμπεψ'οφέτος τότεσας καρπούξες και τρώμε τζάμπα όσες θέλομε, ετσά που καθαρίζουνε τα νεφρά μας και λαμπικάρετ'η φούσκα μας. Μα με τη λαμαργία μας να φάει καθένας μας κι από μια πριχού κλειδαμπαρωθούμε στη τάξη χώρια είντα'χαμε φαωμένες πριν σε σίτι κι περβόλι, τα πάθαμε τούτα τα μασκαραλίκια.

-Ετσά ναι, ως τα λέει ο Στρατής, εβεβαίωσε κι ο Μελισσός ο γιατρός που γυρίζε από το σώχωρο

οι παλαικές μας φωτογραφίες

Συνεχίζουμε να δημοσιεύουμε φωτογραφίες που κατά καιρούς μας έχουν αποστείλει οι αναγνώστες μας, συγχωριανοί και φίλοι. Οι φωτογραφίες της σελίδας 8 είναι από το πανηγύρι του Προφήτη Ηλία στην πλατεία το χωριού μας γύρω στο 1960, τις οποίες μας παραχώρησε ο Νικολοζάκης Μανώλης από το Νιό Χωριό.

Από αριστερά ο πρώτος είναι άγνωστος, ο δεύτερος ο Νικολοζάκης Μανώλης, ο αδερφός του Γιώργος και οι δυο από το Νιο Χωριό, ο Ορφανάκης Βαγγέλης με το κουστούμι από τους Αρμένους, Μπλαζάκης Ανδρέας από το Νιο Χωριό, Χελιουδάκη Άννα, Καβρουλάκη Μαρία του Αντωνίου, Χαϊβαδάκη Ειρήνη, και οι τρεις από τους Αρμένους, Νικολοζάκη Δέσποινα και Νικολοζάκη Κούλα από το Νιο Χωριό.

Διακρίνονται από αριστερά: Κουρμιγελάκης Γιώργος, Νικολοζάκης Γιώργος (Νιο Χωριό), Άγνωστος, Μπλαζάκης Ανδρέας, τον τελευταίο δεν μπορέσαμε να αναγνωρίσουμε.

Πάνω: Αεροφωτογραφία από το Μανώλη Πιπεράκη το 1980, του χωριού μας από ψηλά. Διακρίνονται μεταξύ άλλων ο επαρχιακός δρόμος, η πλατεία του χωριού, οι Κούκλες, η Γρε-Φνθιά. Κάτω: Αεροφωτογραφία του Χαβαλεδάκη Γεώργιου του Γεωργίου το 2009 με τις ίδιες περίπου γειτονιές του χωριού μας.

Γ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΥ ΤΟΥ 1895

Πορεία από τους Αρμένους στην Κράπη

Γράφει ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΣ

Σε προηγούμενα φύλλα της «Ελευθερόπολις», οδοιπορήσαμε, με οδηγό τον Αθηναίο δημοσιογράφο Αντ. Σηπλιότοπουλο, από τα Χανιά (1/10/1895) ως τους Αρμένους, όπου, μετά από ένα λουκούλλειο γεύμα και διανυκτέρευση στο ιστορικό χωριό, προχωρήσαμε στον ορεινό Αποκόρωνα με προορισμό την Κράπη, όπου είχε μεταφέρει τότε την έδρα της η ηγεσία της Μεταπολιτευτικής Επιτροπής. Συνεχίζει λοιπόν την αφήγησή του «ο απεσταλμένος του αθηναϊκού Τύπου» στις 3/10/1895.

ΠΕΡΑΣΜΑ ΑΠΟ ΚΑΪΝΑ ΚΑΙ ΒΥΣΣΕΣ
ΜΕ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΤΑ ΣΦΑΚΙΑ

«Η περιστοιχούσα με συνοδεία [των Αρμενιανών] έστω προς στιγμήν προς διάσκεψιν και κατόπιν ηλλάξαμεν δρόμον. Εγένετο σκέψις, να διέλθωμεν μακράν του Βάμου, όστις είναι έδρα διοικήσεως, ίνα μη περιπέσωμεν εις χείρας της εξουσίας.

Και μοι έδειξαν μακράν, πολύ μακράν τον Κουλέ, όστις εδέσποζε του Βάμου. Και εις τα πλευρά του βουνού επί του οποίου ιστάμεθα, εκοιμάτο η Κάινα. Ούτως ώστε αι στέγαι των οικισμών απετέλουν βαθμίδας κλίμακος. Κατήλθομεν της κορυφής και διεσχίσαμεν το χωριόν χαριετιζόμενοι διαρκώς από τους προσδραμόντας εις τας θύρας χωρικούς ίνα ιδώσιν ημάς διερχομένους.

Επ' εμού προσηλούντο εταστικά [ερευνητικά] βλέμματα, αλλ' οι συνοδοί μου, μη δίδοντες προσοχήν εις τας ερωτήσεις, εξηκολούθουν διαρκώς κατερχόμενοι.

Επέσαμεν τοιουτοτρόπως εντός φάραγγος βαθείας, την οποίαν διέσχισεν χειμάρως ξηρός την στιγμήν εκείνην, και εσχίαζον βαθύσκια δένδρα. Ο ήλιος επέπλεεν εφ' ημών καυστικός και η σκιά των ήτο πλήρη ενεργητική. Οι πόδες του ημιόνου επάτουν κρατερώς και ασφαλώς επί του χειλούς του χειμάρου, αλλ' η κόπωσίς μοι ήτο ήδη αισθητή. Ευτυχώς μόλις εξήλθομεν της φάραγγος εκείνης εφθάσαμεν εις της Βρύσσαις όπου αφιπέυσαμεν.

Οι Βρύσσαις είναι θέσις ήτις αποτελεί την κλειδα της προς τα άνω πορείας. Δια να διευθυνθεί τις προς Σφακιά πρέπει να διέλθη εκείθεν. Ονομάζεται δε τοιουτοτρόπως, διότι εκεί αναβλύζει και ρέει ύδωρ άφθονον και γευστικώτατον, διερχόμενον κάτωθεν μικράς γεφύρας, ήτις ενώνει τας δύο όχθας του σχηματιζόμενου ρυάκος. Ένεκα δε της στρατηγικής σημασίας η θέσις αύτη εγένετο πάντοτε θέατρον πολλών μαχών.

Κατά την επανάστασιν του 1866 κατεκόπησαν εκεί τέσσαρα τάγματα αιγυπτιακού στρατού, εις τον οποίον οι κρήτες τεχνηέντως απέκοψαν το

νερόν. Ένα έτος βραδύτερον ο Πετροπουλάκης¹ μετά των εθελοντών του κατήγαγεν σπουδαίαν νίκην, συλλαβών πολυαριθμούς αιχμαλώτους και κυριεύσας κανόνια και πολεμοφόδια».

«ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ ΑΝΕΔΙΔΕ ΠΟΛΕΜΙΣΤΑΣ»!

«Μόλις εφθάσαμεν εκεί παρετέθησαν, υπό βαθύσκιον πλάτανον, τα λείψανα του χοιριδίου της προηγουμένης ημέρας. Αλλ' ενώ το πρόγευμα εξηκολούθη, συριγμοί οξείς ηκούσθησαν προς το μέρος της κοίτης του ρυάκος και 4-5 οπλοφόροι ενεφανίσθησαν.

- Πηγαίνουν, μοι είπεν εις της συνοδείας, επάνω εις το στρατόπεδον. Ταυτοχρόνως όμως ίσος αριθμός οπλοφόρων κατήρχετο από τον λόγγον, όλοι άνδρες εκλεκτοί, υψηλοί, πελωρίων διαστάσεων, φέροντες άλλοι όπλα σασεπώ και άλλοι μαρτίνη, με ζώνην φυσιγγίων περί την μέσην και τους σάκκους όπισθεν επί της πλάτης ανηρτημένους επί των ώμων.

Εντύπωσιν μοι επροξένησεν ίδια νεανίας μόλις εικοσαέτις φυγοδικών, ως μοι είπον, δια τον φόνον πέντε Οθωμανών. Μόλις εκάλυπτον το άνω χείλος οι πρώτοι ιούβιοι [το πρώτο χνουδί] και εν τούτοις το σώμα είχε αναπτυχθεί τόσοσ προώρως, ώστε ησθανόμην εαυτόν νάνον ενώπιόν του.

Οι οπλοφόροι μας επλησίασαν και εχαιρέτησαν. Τους εκάλεσαμε να λάβωσιν μέρος εις το γεύμα μας και έτρωγον κρατούντες δια της εταίρας των χειρών το όπλον διηνεκώς.

Αλλά θα ενόμιζε τις ότι το έδαφος ανέδιδε πολεμιστάς, τόσοσ ανά πάσαν στιγμήν ηύξανεν ο αριθμός των προσερχομένων.

Ο ταχυδρόμος, ο αποσταλείς εκ Χανίων προς συνάντησιν της Επιτροπής, διήλθεν νύκτωρ δι όλων των χωριών των ευρισκομένων εκατέρωθεν της οδού ην ηκολούθη.

Και η μετάβασίς μου εγένετο δια μιας γνωστή. Έκαστος ήρπαζε το όπλον του και έτρεχε να με συναντήσει. Η εμφάνισις Έλληνος δημοσιογράφου εν Κρήτη και η μετάβασις αυτού προς την Επιτροπή, εθεωρήθη σπουδαίον γεγονός, καθώς δε εσχολίαζε το πράγμα όπως ήθελε.

Τινές έλεγον ότι ήμην απεσταλμένος κομιτάτου αθηναϊκού, σκοπούντος να

γενικεύσει το επαναστατικόν κίνημα εν Κρήτη, άλλος δε προσέθετε ότι είμαι και κομιστής χρημάτων προς την Επιτροπήν.

Τα σχόλια και τας ειδήσεις ταύτας μοι διεβίβαζον οι άνθρωποι της συνοδείας μου, ζητούντες να εξακριβώσωσι την αλήθειαν και να εμβυθύνωσιν εις τα διανοήματά μου. Πριν τελειώσει το γεύμα ο αριθμός των περί εμέ είχαν ανέλθη εις τεσσαράκοντα. Η ένοπλος συνάθροισις τοιουτοτρόπως ήρχισε να λαμβάνη διαστάσεις, καθ' όσον μάλιστα είχε διαδοθή ότι η Επιτροπή επρόκειτο να κατέλθη εις της Βρύσσαις προς συνάντησίν μου.

Απεφασίσθη λοιπόν η εξακολούθησις της πορείας. Αλλ' εν τω μεταξύ οι Τούρκοι από τον Κουλέ, όστις εδέσποζε των κορυφογραμμών του Βάμου, παρετήρησαν δια του τηλεσκοπίου την συνάθροισιν και απόσπασμα στρατού παρετηρήθη εξερχόμενον του πύργου.

- Μη φοβάσαι, μοι είπεν εις εκ των οπλοφόρων, βλέπων ότι παρακολούθουν μετ' ενδιαφέροντος τας κινήσεις τούτας. Εδώ είσαι εις την ελευθέραν ζώνην».

ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΡΑΠΗ.
ΜΙΑ «ΑΠΕΡΙΓΡΑΠΤΟΣ ΕΙΚΩΝ»

«Και ηρχίσασμεν την ανάβασιν δια των στενοποριών των βουνών. Το σώμα των οπλοφόρων με περιεστοίχει. Άλλοι εβάδιζον εμπρός και άλλοι όπισθεν έχοντες τα όπλα επί του τραχήλου εν ειδει ράβδων, ίνα ανακτώσι δυνάμεις εις την ανάβασιν, και κεκλυμμένας τας κεφαλάς με μανδήλια, ίνα προφυλάσσωνται από τας καυστικας ακτίνας του ηλίου.

Έφιπποι εβαίνομεν εγώ και ο Γεώργιος Μπουρνάζος, όπου δε υπήρχε καμμία φάραγξ, το βήμα των ανερχομένων αντήχει εν ρυθμώ. Ο καύσων ήτο ανυπόφορος εις τους αιχμηρούς εκείνους βράχους, και όπου υπήρχεν δενδρύλλιο ότι παρέχον ενεργητικήν σκιάν ιστάμεθα ν' αναπαυθόμεν.

Η εικών την οποίαν παρείχεν η ανάβασις είναι απερίγραπτος. Οι Κρήτες ανήρχοντο τους οξείς εκείνους βράχους ως κατοικία, πάντοτε ευθυτενείς και αλύγιστοι, μεθ' υπερηφανείας ην ενέπνεεν εις αυτούς η ιδέα ότι είναι κύριοι των απροσίτων εκείνων φυσικών φρουριών.

- Στην επανάστασιν του '78, μου έλεγεν εις εξ αυτών, είχομεν μαζί μας ένα Άγγλον δημοσιογράφων. Και θυμού-

Ο καπετάν Κούνδουρος

μαι που τον εγυρίσαμε 'ς της Βρύσας, διότι δεν μπορούσε να μας ακολουθήσει εδώ πάνω. Ο λέγων ταύτα ήθελε να με κολακέυση και να με φιλοτιμήση ίσως, συναισθανόμενος τους κόπους της αναβάσεως, αλλ' ομολογώ ότι δεν ιστάμην καθόλου καλά επί του επιπίου.

Η ανάβασις ήτο ανεξάντλητος. Ο ήλιος της μεσημβρίας μας εφλόγιζε και αι κορυφογραμμάι διεδέχονταν αλλήλας. Τέλος διήλθομεν τον Αλίκαμπον το τραχύτερον χωρίον της Κρήτης, και εκείθεν μου έδειξαν μιαν κορυφήν η οποία εσημειούτο ως το τέρμα της οδοιορίας μας. Η υπόσχεσις αύτη με έκαμε ν' ανακτήσω δυνάμεις και εξηκολούθησαμεν».

«ΤΟ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΚΡΑΪΗΣ»

«Μετά οδοιοριάν ημισείας ώρας ακόμη εφθάσαμεν εις το υποδειχθέν μέρος και το στρατόπεδον εφάνη.

Κάτωθεν της κορυφής εκείνης εξετείνετο λεκανοπέδιον μικρόν και εντελώς επίπεδον, περικεκλειμένον πανταχόθεν υπό υψηλών ορέων, εκ των οποίων κατήρχετο τις δια μονοπατίων.

Ήτο το λεκανοπέδιον της Κράϊης, ύπερθεν του οποίου υψούντο ως γίγαντες τα Λευκά Όρη. Εις το μέσον αυτού ελεύκαζε μικρόν εκκλησιδίον και μερικαί πλάτανοι υψούντο μεμονωμένοι.

Υπό τους πλατάνους διέκριναν το στρατόπεδον, ίππους και ανθρώπους αναμίξ μαυρίζοντας εις

το μέσον της πεδιάδος.

Οι τεταγμένοι επί των ακρωρείων φρουροί είχαν ήδη αναγγείλει την εμφάνισίν μας, οι δε υπό του στρατοπέδου μας παρηκολούθουν δια τηλεσκοπίου.

Το μικρόν σώμα όπερ με συνόδευε, κατήλθεν εν τάχει την κατωφέρειαν του βουνού και εισήλθομεν εις το λεκανοπέδιον.

Εν μια στιγμή οι υπό τους πλατάνους στρατοπεδευμένοι, εκκινήθησαν και μετ' ολίγον ήμην εν μέσω των επαναστατών».²

ΣΕ ΕΠΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ: Οι Μεταπολιτευτικοί Κούνδουρος, παπά Μαλέκος, Φραντζεσκάκης, Μαλινός, Μυλωνογιάννης, Βαρδοσφυρίδος κ.λπ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1) Πρόκειται για τον Δ. Πετροπουλάκη, παλαίμαχο του 1821, ο οποίος στα τέλη Δεκεμβρίου 1866, σε κρίσιμες στιγμές της Επανάστασεως 1866-69, ήλθε στην Κρήτη με σώ μα εθελοντών, πολεμοφόδια και τρόφιμα.

2) Εγγραφή Κούνδουρου στο Ημερολόγιόν του 5-10-1895: «Αφίκετο ενταύθα ο αντιπρόσωπος του Αθηναϊκού Τύπου Α. Σηλιοτόπουλος, συντάκτης της «Ακροπόλεως». Τω παρόεσχομεν κάθε πληροφορίαν ίνα εκθέση τα πράγμα τα εν τω τύπω κατά τρόπον σαφή. Φρονώ ότι η επίσκεψίς του θα διαχύση φως εκεί όπου επισκοτίζει η μωρία της Ελληνικής Κυβερνήσεως...».

Εγγραφή Ι. Λεκανίδη στο Ημερολόγιόν του 3-10-1895: «Περί την δευτέραν ώραν μ.μ.αφικνείται ο αναμενόμενος ξένος όστις είναι ο Αντώνιος Σηλιοτόπουλος, έκτακτος ανταποκριτής της εν Αθήναις εκδοιόμενης εφημερίδος «Ακρόπολις», συνοδευόμενος υπό εκατοντάδος Αποκορωνιωτών εξ Αρμένων και αλλαχόθεν και των ημετέρων προσκόπων, οι οποίοι είχαν ταχθή εις την θέσιν «Κράϊης τα σκαλιά»...».

ΜΑΝΟΥΣΟΣ Ρ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ (1860-1933)

Εδώ ως επαναστάτης στις 3 Σεπτεμβρίου 1895, ημέρα εκδηλώσεως του Κινήματος της Μεταπολιτευτικής στο Κλήμα, με καλυμμένην «την κεφαλήν μου δια μαύρου μανδηλίου, ως συμβόλου βροτολογιούς [ανθρωποφθόρου] επαναστάσεως», όπως γράφει εις το «Ημερολόγιόν» του (Εγγραφή «Κλήμα 4-9 Σεπτεμβρίου 1895»). Σ' αυτό το περίφημο «μαύρο μανδήλιον» του «Κουνδουράκη» (κατόπιν μετωνομάσθη Κούνδουρος), αναφέρεται και ο Γενικός Γραμματεύς της Μεταπολιτευτικής Ιωσήφ Λεκανίδης (1862-1950): «3 Σεπτεμβρίου 1895, Κλήμα. Μετ' ολίγον αφίκοντο οι κ.κ. Μανούσος Ρ. Κουνδουράκης, φέρων ακόμη το τουρκικόν φέσι, δι' όπερ και γίνεται εις αυτόν παρατήρησις, ώστε αναγκάζεται να το αποβάλη και να περιδέση την κεφαλήν του δια μαύρου μανδηλίου...» (Εγγραφή 3/9/1895).

Η εκδρομή του Συλλόγου μας

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε και φέτος η εκδρομή του συλλόγου μας στις 9 και 10 Μαΐου.

Ένα πούλμαν με Αρμενιανούς και φίλους του χωριού μας ξεκίνησε το Σάββατο το πρωί 9 Μαΐου με προορισμό τα ορεινά χωριά του νομού Τρικάλων, σκαρφαλωμένα στις πλαγιές των Άγραφων, Ελάτη, Περτούλι, Νεραϊδοχώρι και άλλα. Φτάσαμε εκεί μετά από κανά δυο στάσεις για καφέ στην εθνική και αφού καθοδόν ήπιαμε την ρακί μας, είπαμε τα ανέκδοτα μας και διάφορα άλλα του χωριού και της Κρήτης.

Η θέα και οι διαδρομές εκεί φανταστική, από έλατα κάθε λογής, ποτάμια με κρυστάλλινα νερά, από τα τελευταία χιόνια του βουνού και έτσι απολαύσαμε τοπία και εικόνες που δεν συναντάμε πολύ τακτικά.

Το μεσημεριανό φαγητό και η περιποίηση άψογη σε ταβέρνα στο Νεραϊδοχώρι, όπου από προηγούμενες μέρες είχαμε κλείσει.

Το απόγευμα πια κατηφορίσαμε για ένα καφέ στο χωριό Πύλη και συνεχίσαμε φτάνοντας βραδάκι στην Καλαμπάκα για διανυκτέρευση.

Μετά την τακτοποίηση στο ξενοδοχείο είχαμε ελεύθερο βραδινό για βόλτα, ποτό ή ταβέρνα.

Κυριακή πρωί μετά το πρωινό και αφού αναμαζώξαμε ούλα τα συμπράγκαλα μας για δυο τρεις ώρες περιηγήθηκαμε τα Μετέωρα, μοναδικό παγκόσμιο τοπίο, και επισκεφτήκαμε

τη Μονή του Αγίου Στεφάνου ευκολότερης σε πρόσβαση και συνεχίσαμε το ταξίδι μας για τη λίμνη Πλαστήρα στο Νομό Καρδίτσας.

Η διαδρομή και εκεί εξίσου ανταγωνιστική της προηγούμενης μέρας, για να καταλήξουμε τέσσερις η ώρα το απόγευμα στη ταβέρνα για φαγητό. Μετά το φαγοπότι εκλέψαμε και μια του Χάρου σέρνοντας για λίγο και το χορό και να αφήσουμε και εκεί την ταυτότητα μας.

Αρχίζοντας την επιστροφή γεμάτοι ευχα-

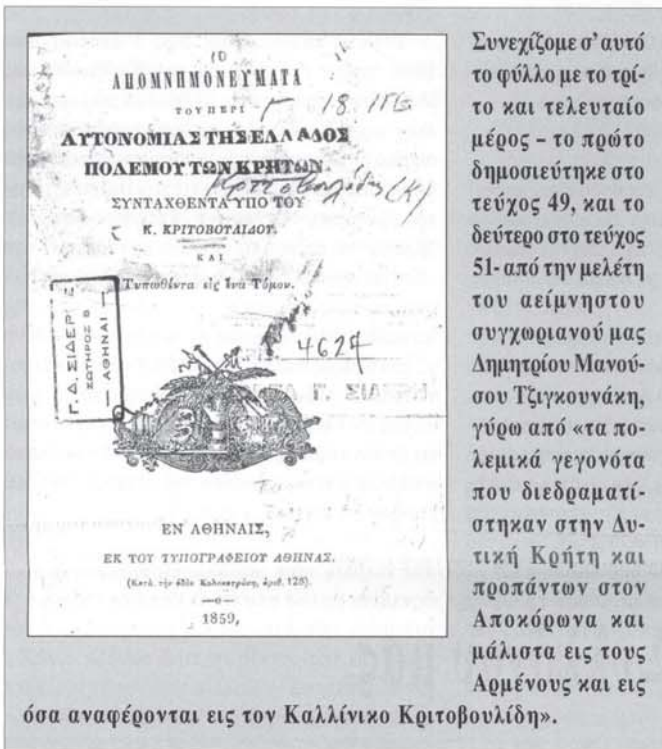
ρίστηση για το όμορφο διήμερο που περάσαμε φτάνοντας λίγο αργά στην Αθήνα μετά από δυο στάσεις για καφέ και παγωτό.

Στη διήμερη εκδρομή μας συμμετείχε και τον ευχαριστούμε ο Ά Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου κος Βαρδής Μπραουδάκης από τις Βρύσες.

Να 'μαστε καλά και του χρόνου.

Τα περί των Αρμένων και τον Καλλίνικο Κριτουβουλίδην διαδραματισθέντα κατά την επανάσταση του 1821-1830

του Δημητρίου Μανούσου Τζιγκουνάκη

Συνεχίζουμε σ' αυτό το φύλλο με το τρίτο και τελευταίο μέρος - το πρώτο δημοσιεύτηκε στο τεύχος 49, και το δεύτερο στο τεύχος 51- από την μελέτη του αείμνηστου συγχωριανού μας Δημητρίου Μανούσου Τζιγκουνάκη, γύρω από «τα πολεμικά γεγονότα που διεδραματίστηκαν στην Δυτική Κρήτη και προπάντων στον Αποκόρωνα και μάλιστα εις τους Αρμένους και εις

όσα αναφέρονται εις τον Καλλίνικο Κριτουβουλίδην».

ΤΗΝ 1.12.1822 Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ Ν. Οικονόμου, διωρίσθη προσωρινός Διοικητής υπό της Κεντρικής Διοικήσεως της Ερμιόνης. Ο Οικονόμου μετέβη αμέσως από τα Σφακιά εις Αρμένους, δια να ενεργή από εκεί ανεπηρέαστα και δραστηριότερα.

Ο Αλβανός Χασάν πασάς ήτο δραστήριος και τον Ιανουάριο του 1823 επιτίθεται εναντίον των Κρητών της Ρεθύμνης. Εκείνοι γράφουν επιστολή στον Σήφακα και τον παρακαλούν να σπεύση προς βοήθειαν των. Την επιστολήν του την διαβάζει ο σύμβουλος του Καλλίνικος Κριτουβουλίδης και του συνιστά να σπεύσει προς βοήθειαν, διότι αυτό επιβάλλει το γενικόν συμφέρον της πατρίδος. Επειδή όμως εκινούνται οι Τούρκοι του Σελίνου, ο Σήφακας έδραμε κατά των Τούρκων, τους οποίους κυνήγησε μέχρι την Κάνδανο.

Επανεβλῶν καθώς ήτο κάθιδρος προσεβλήθη υπό πνευμονίας και μετά 13 ημέρας απέθανε άνευ ιατρικής περιθάλψεως. Τον έκλαυσε όλη η Κρήτη. Τον εκήδευσαν μεγαλοπρεπώς εις την Μονή της Γωνιάς. Επικήδειο εξέφώνησε ο Κριτουβουλίδης, εξυμνώντας τας αρετάς του. Στις 3.5.1823 διωρίσθη υπό της Κεντρικής Διοικήσεως της Ελλάδος ο Εμ. Τομπάζης υπό τον τίτλον : Ο ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.

Την 19.5.23 κατέπλευσε ο Αρμοστής εις τον κόλπον της Κισάμου με 8 πλοία. και άρχισε να πολιορκεί το φρούριο Κισάμου, το οποίο έπεσε στις 25.5.23. Εις μάτην ο Μαυράκης τον παρακαλεί να επιτεθούν και κατά της

Γραμβούσης εξασθενημένο από την πείνα λόγω του αποκλεισμού.

Δεν εισακούεται και η πολιορκία διαλύεται. Μετά. ταύτα ο Τομπάζης αντί να ασχοληθή με τα πολεμικά παρακινούμενος υπό κακών Συμβούλων, ησχολήθη με την κατάρτιση νέου πολιτεύματος. Μήπως δεν είχε η Κρήτη;

Συνήλθον λοιπόν εις Αρκουδαινα και κατήρτησαν τον νέον οργανισμόν Τοπικής Διοικήσεως της Κρήτης. Και ενώ ησχολούνται εις τοιαύτα παράκαιρα έργα περί την 12 Ιουλίου 1823 απεβιβάζοντο εις Κρήτην 3 χιλιάδες νέος στρατός με επικεφαλής τον Αλβανό Χουσεήμπεη, ο οποίος αντικατέστησε τον αποθανόντα Χασάν πασά.

Με 12 χιλιάδες στρατό, ιππικό και πυροβολικό κατέστρεφε το παν στο διάβα του. Ευρισκόμενοι εις αυτήν την κατάσταση οι Κρήτες προς υποστήριξη του αγώνος των δεν είχαν να κάμουν άλλο τι παρά να κάμουν αυτό που τους έλεγε ο Μαυράκης να καταλάβουν το φρούριο της Γραμβούσης, διότι από εκεί θα εφοδιάζετο η μαχόμενη Κρήτη εκ της Ελλάδος. Και ενώ επεχείρησαν να το καταλάβουν και ανήλθον με κλίμακας και εισήλθον 150 όπως είδαμε δια το ασυντόνιστο της επιχειρήσεως απέτυχον.

As επανεβλῶμε λίγο πίσω στα γεγονότα.

Περί τα μέσα Φεβρουαρίου 1823 ο Χουσεΐν Πασάς προτού επιτεθή εναντίον του Αποκορώνου έστειλε επιστολή και έθετε προθεσμία 3 ημερών προτρέποντας τους να δηλώσουν υποταγή. Την επιστολή εδιάβασε ο Κριτουβουλίδης. Οι Αποκορωνιώτες όμως αντί απαντήσεως επροτίμησαν να εγκαταλείψουν τα χωριά τους και να τραπούν εις τα ορεινά μια που ούτε Σφακιοί, ούτε οι των Κυδωνίων ήσαν πρόθυμοι να τους βοηθήσουν.

Παρελθούσης της προθεσμίας, επέπεσε ο Χουσεΐν εις τας υπώρειας των προς τα Σφακιά και τους Κεφαλάδες ορέων και εφόνεε αδιακρίτως συλλαβών και περί τους 400 αιχμάλωτους. Έπεσε δε τότε μεταξύ των άλλων και ο πατέρας του Κριτουβουλίδη Ιωάννης. Ο Χουσεΐν μετεσκήνωσε εις Στύλο - Νεοχώριο και Αρμένους οπου έμεινε 5 ημέρας.

Αλλά η τύχη των Σφακίων δεν ήτο καλύτερα. Τα διέσχισε ο Χουσεΐν καιόντας τα χωριά χωρίς να συναντά αντίσταση. Έφθασε και στο Λουτρό με σκοπό να καταλάβη τας εκεί αποθήκας τροφίμων και πυρομαχικών. Αλλά οι Κρήτες προλαβόντες τας έπανωσαν και τας ανετίναξαν.

Εις τα Σφακιά, όπως πάντοτε εις δύσκολους περιστάσεις είχαν καταφύγει ως εις άσυλον πλήθος κόσμου, ανδρών και γυναικών και από τον Αποκόρωνα. Ο Χουσεΐν όπως είπαμε μετά 5 ημέρας αιφνιδίως εφόρμησε εις τα Σφακιά χωρίς να συναντά αντίσταση. Πανικός κατέλαβε τον κόσμο. Έτρεχαν τήδε κακείσαι. Πολλοί εσώθησαν εις τα πλοία, άλλοι σωρηδόν έτρεχαν εις το φαράγγι της Σαμαριάς. Ήτο ο σόζων εαυτόν σωθήτο. Μετά 5 ή 6 ημέρας ήλθε ο Χουσεΐν πάλι και εσκήνωσε εις Αρμένους.

Δια να λάβωμε μίαν αμυδρά εικόνα του τρόπου που οι Κρήτες αλλόφρονες προσεπάθουν να σωθούν καλόν είναι να διηγηθούμε το τι υπέστη ο Κριτουβουλίδης.

Ο Καλλίνικος Κριτουβουλίδης όταν ειδε να χάνει κατά την περίοδο αυτήν, πατέρα και οικείους, αφού έλαβεν τας δυο (2) αγάμους αδελφάς του, μετά τεσσάρων άλλων γνωστών, απεφάσισε να εξασφαλισθή εις τα Σφακιά. Κατά τον μήνα Μάρτιο του 1823 εν καιρώ νυκτός, δι' απόκρημνων και χιονοσκεπών σχεδόν ορέων εβάδιζε προς Ασκύφου. Αίφνης ενεφανίσθησαν περί τους 80 ιππείς Τούρκοι. Καταζαλισθέντες οι περί τον Κριτουβουλίδην έτρεχον τήδε κακείσαι χωρίς να γνωρίζει ο ένας εν μέσω της νυκτός που πηγαίνει ο άλλος, ώστε αι μεν νεανίδες εξηκολούθουν

δρομαίως πορευόμενοι προς το Λουτρό Σφακιών, εγκαταληφθείσαι και υπό του ετέρου συγγενούς, όστις κατόρθωσε να επιβιασθή εις πλοίο, αυτάί δε ακολουθούσαι το αλλόφρων πλήθος εσώθησαν εις το φαράγγι της Σαμαριάς.

Ο Κριτοβουλίδης όμως παρεκτραπείς της οδού ευρέθη αίφνης περιστοιχισμένος υπό του εχθρού - και εν τη απελπισία του δια να σωθή ανέβη εις πυκνόφυλλο κυπάρισσο και εκ του δένδρου έβλεπε με φρίκη τους πολέμιους εφορμώντας με αλαλαγμούς, σπεύδοντας προς το Λουτρό δια να λαφυρα-γωγήσουν. Περί το εσπέρας έρπων επί τι διάστημα έφθασε εις μίαν χαράδραν. Δια να φθάση εις τον βυθόν εφέρετο κυλινδούμενος, τραυματιζόμενος, κατηξεσχίζόμενος. Ενώ ενόμιζε ότι εσώθη ευρι-σκόμενος προ ομοιοπαθών ομοεθνών ενκινδύνευσε να φονευθή όταν δια να τους πείσει ποίος ήταν τους ανέφερε και την ιδιότητα του, ότι ήτο Γραμματεύς της Επαρχίας Αποκορώνου, οπου είχε διοριστή εσχάτως υπό του Αρμιοστού Τομπάζη. Όταν ήκουσαν και την ιδιότητα του δεν ηρκέσθησαν εις ύβρεις και απειλάς, αλλά και του αφήρεσαν τα λίγα χρήματα που είχε και κακήν κακώς τον απέτεμψαν. Αποπεμφθείς λοιπόν ο Κριτοβουλίδης, ηκολούθησε τον δρόμον που του υπέδειξε ένας πιο ευγενής από τους άλλους ονομαζόμενος Μάρκος. Βαδίζων μακράν της οδού σε δύσβατα μέρη, πλησίον πτωμάτων ή κλαθμηριζόντων νηπίων των οποίων οι γονείς είχαν απαχθή ως αιχμάλωτοι περί εσπέρας έφθασε πλησίον πηγής και αφού έσβησε την δίψαν του έπεσε εις βαθύν ύπνον λόγω των κακουχιών. Όταν εξύπνησε άρχισε να βαδίζει μακράν της οδού οπότε αίφνης είδε απόσπασμα 50-60 Τούρκων. Δια να διαφύγη τον κίνδυνο ανέβη εις πυκνόφυλλο κυπάρισσο έντρομος, νηστικός υπό πίπτουσα χιόνα. Αυτό όμως τον έσωσε, διότι οι Τούρκοι βαδίζοντας κάτωθεν της κυπαρίσσου δεν τον αντελήφθησαν, διότι με τις κάπες των εκάλυπταν τας κεφάλας των προφυλασσόμενοι από την πίπτουσα χιόνα. Έτσι λοιπόν, ως εκ θαύματος εσώθη για δεύτερη φορά. Όταν ενήκτωσε υπό το σκότος περιπλανάτο επί μακρόν οδεύων των χωριών και την επομένην έφθασε εις Αποκόρωνα.

Περίλυπος ήτο ο Τομπάζης δια την συμφοράν των Κρητών και εάν εισακούετο και, με το στόλον των οι Ελλαδίτες εμπόδιζαν τους Αιγυπτίους να κάνουν αποβάσεις εις την Κρήτη δεν θα υφίστατο τέτοια συμφορά και αργότερα ίσως να μη τολμούσε ο Ιμπραήμ να κάμει απόβαση στην Πελοπόννησο (Φεβρουάριο 1825). Οι Κρήτες επολέμουν τους στρατούς των Αιγυπτίων σχεδόν 2 έτη, από 28 Μαΐου 1822 έως τον Απρίλιο του 1824. Αργότερα, όταν ο Ιμπραήμ έκαμε απόβαση στην Πελοπόννησο παρέλαβε τον Χουσεΐν από την Κρήτη και τον ανέδειξε στρατηγόν.

Διάδοχος του Χουσεΐν ήτο ο Μουσταφάμπεης. Επί του Μουσταφάμπεη τα δεινά των Χριστιανών πολλαπλασιάστηκαν, δια τούτο έστειλαν εις την Ελλάδα Επιτροπήν και εξήτουν την συμπαράσταση των συμπατριωτών τους Κρητών διότι κατά τας επιδρομάς του Χουσεΐν υπέρ τας 60 χιλιάδας μαχητών είχαν φύγει από την Κρήτη, παράλληλα ζητούσαν την συνδρομήν της Διοικήσεως. Την αναφοράν υπέγραψαν υπέρ τους 60 μεταξύ των οποίων και ο Κριτοβουλίδης.

Μετά την άλωση της Γραμβούσης 3.8.1825 χάρις όπως είδομεν της συμβολής του Μ. Μαυράκη, η Ελληνική Κυβέρνηση εθεώρησε σκόπιμο να βοηθήση εις τον επαναπατριισμό των Κρητών μαχητών. Το άστρο του Κριτοβουλίδη ανέρχεται συν τω χρόνω.

Είναι ένας εκ των τριών (3) τους οποίους διώρισε την 19.8.1825 η Κυβέρνηση η Ελληνική δια να διευθύνη προσωρινά τα πράγματα της Κρήτης. Οι Κρήτες άρχισαν εις πολλά σημεία της Κρήτης να κτυπούν τους Τούρκους και τους υποχρέωσαν να εγκαταλείψουν την ύπαιθρον και να κλειστούν στα φρούρια. Ο Μουσταφάμπεης με τα στίφη του τους αντιμετώπισε και τους διεσκόρπισε, απέφυγε όμως να επέλθη κατά των Αρμενών και επανήλθε εις Κυδωνία. Αρχίζει τότε ένας κλεφτοπόλεμος με πολύ φθορά εκατέρωθεν.

Με την έναρξη του 1826 οι διαφυγόντες εκ της Κρήτης ήρχισαν να επανέρχονται, συναθροζόμενοι εις Γραμβούσα, οπου ήσαν μεν εξασφαλισμένοι εδυσκολευόντο όμως να ζήσουν διότι ο Μουσταφάμπεης τους εμπόδιζε να εξέρχονται της Γραμβούσης, ώστε είχαν καταντήσει σκελετοί λόγω αστίας. Πολλάκις ένοπλοι εξερχόμενοι του φρουρίου συνεπλέκοντο με τους Τούρκους φονεύοντες πολλούς εξασφαλίζοντας ολίγα τρόφιμα.

Κατά την περίοδο του Αυγούστου 1826 ενεφανίσθη εις την Γραμβούσα πειρατεία η οποία διήρκεσε μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1827. Και ενώ η Γραμβούσα ήτο ορητήριο των αγωνιζομένων Κρητών, η πειρατεία ημάυρωσε τον αγώνα. Η Επιτροπή δυστυχώς δεν είχε την δύναμη να επιβληθή. Το Συμβούλιο είχε εκλέξει εις την Γραμβούσα δυο άντρας τον Γ. Καλλέργη και τον Κ. Κριτοβουλίδη δια να μεταβούν εις την Αίγινα δια να προσφέρουν σέβας προς τον Κυβερνήτην Ιωάννη Καποδίστριαν, να ζητήσουν βοήθειαν και να τον παρακαλέσουν να στείλει και αντιπρόσωπον του εις την Κρήτην.

Λήγοντος του Απριλίου 1828 ο Μουσταφάμπεης αφού στρατοπέδευσε εις τα χωρία Στύλος, Νιοχωριό και Αρμένους, επετέθη εναντίον του Φραγκοκάστελλου το οποίο κατέλαβε έπειτα από πεισματώδη αγώνα κατά τον οποίο σφάζοντες και σφαζόμενοι έπεσαν οι περί του Μιχάλη, του οποίου την κεφαλήν έφεραν ως τρόπαιο εις τον Μουσταφάμπεη.

Αι συχνάί προσβείαι των Κρητών προς την Ελληνική Κυβέρνηση την έπεισαν και έστειλαν τον Συνταγματάρχη Ραϊνέκ, όστις κατέπλευσεν εις το Λουτρό Σφακιών μετά του Νεοφ. Οικονόμου.

Ηλθον έπειτα εις Τζιτζιφέ και εξέδωσαν προσκλήσεις δια να στείλη εκάστη επαρχία τον αντιπρόσωπόν της και ενώ οι Κρήτες πολεμούσαν εις πολλά σημεία της Κρήτης ο Ραϊνέκ τους συνιστούσε να σταματήσουν τον αγώνα και δεν τους συγχωρούσε νέας μάχας, ενώ ο Οικονόμου παρώτρυνε να κινηθούν όλοι κατά του εχθρού τώρα που συσκέπτονται οι κραταιοί Χριστιανοί. Ηγεμόνες περί των Ελληνικών πραγμάτων. Υπό τας τοιαύτας λοιπόν ορθάς σκέψεις επροτίμησαν οι Κρήτες να νικούν δια των όπλων, ελπίζοντας ότι θα εύρουν κατανόηση από τας μεγάλας δυνάμεις και θα δικαιωθούν οι αγώνες των.

Εις Τζιτζιφέ συνεκεντρώθησαν οι αντιπρόσωποι των επαρχιών. Ο Κριτοβουλίδης ήτο του Αποκορώνου. Το Συμβούλιο διόρισε Δημογέροντας εξ εκάστης επαρχίας, στρατιωτικούς και οπλαρχηγούς. Αρξαμένου του μηνός Φεβρουαρίου 1829 ανεκλήθη ο Ραϊνέκ και εις την θέση του ήλθε ο Χάϊν μέχρι τούδε φρουράρχος Γραμβούσης, ανήρ ικανός και ευερέθιστος.

Μάχαι γίνονται εις διάφορα μέρη της Κρήτης. Οι Έλληνες μάχονται δια να αποκτήσουν την ελευ-θερία των Ενώ οι Τούρκοι δια την ζώην των.

Κατά το 1828 και 1829 οι Χριστιανοί σχεδόν ανενόχλητοι εθερίζον τα γεννήματα των κύριοι όντες της υπαίθρου. Ενώ οι Τούρκοι ηττημένοι είναι κατάκλειστοι εντός των τειχών των φρουριών, παρά ταύτα δεν απεδόθη δικαιοσύνη από τους ισχυρούς της γης.

Ο Χάϊν λόγω του δύστροπου χαρακτήρος του, πολλάκις ήλθε εις ρήξη με το Συμβούλιο, ενεργών κατά μόνας προσπαθών πολλάκις να διαλύση το Συμβούλιο οχλαγωγικώς και δεν ηρκέσθη εις αυτό αλλά εγκατέλειψε τα πάντα και κατέφυγε εις Γραμβούσα.

Οι Κρήτες μετά την φυγήν του Χάϊν, ζητούσαν καινούργιο Αφέντη, αλλά Έλληνα ως τοιούτον έστειλαν τον γέροντα Ρενιέρη, Κρήτα.

Φθάσας ο Ρενιέρης στην Κρήτη εξέδωσε διακήρυξη δια της οποίας προέτρεπε τους πάντας εις ομόνοιαν. Έκτοτε εις Κρήτην ανεπτύχθη δραστηριότης. Διορίσθησαν αμέσως 3 Επιτροπές εις την Δυτικήν Κρήτην. Εδώ αναφέρεται ο Γιώργος Κριτοβουλίδης από τον Αποκόρωνα.

Ουδέν αξιόλογο έργο έγινε περί το τέλος του 1829 και έτσι ετελείωσε το ένατο (9) έτος της επαναστάσεως.

Αρξαμένου του Μαρτίου 1830 ο Ρενιέρης παραλαβών εκ των Συμβούλων τον Γ. Σαζοράφο και τον Καλλίνικο Κριτοβουλίδη και Στεφανάκη περιήλθε διαφόρους επαρχίας της Ανατολικής Κρήτης.

Κατά το χρονικό τούτο διάστημα έγιναν μάχαι πεζικού και ιππικού (διότι και οι Κρήτες απέκτησαν ιπικά) με πολύ φθορά εκατέρωθεν.

Και ενώ διαδραματίζονται αυτά, δυστυχώς εκινοποιήθη την 3η Φεβρουαρίου 1830 το τελευταίο πρωτόκολλο, δια του οποίου καθίστατο γνωστό ότι απεσπάτο η Κρήτη από την Ελλάδα και η αγωνιζομένη Κρήτη, έπρεπε να κατάθεση τα όπλα. Έκτοτε άρχισε πίεση Ευρωπαϊκή κατά των Χριστιανών Ελλήνων υπέρ των Τούρκων.

Οι Κρήτες συνελθόντες απεφάσισαν να συνεχίσουν υπέρ πάντων αγώνα. Το Συμβούλιο αμέσως συνέταξε εκ μέρους του Λαού μακροσκελές υπόμνημα προς τους συμμάχους Χριστιανούς, εις το οποίο εκθέτει τα του αγώνος και ζητά την συμπαράσταση των δια να ενωθούν με την μητέρα

Ελλάδα.

Επίσης το ΚΡΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ έστειλε προς τους αδελφούς Έλληνες μακροσκελές υπόμνημα την 22.4.30 το οποίο υπογράφει και ο Κ. Κριτοβουλίδης. Οι Τούρκοι αυθαδέστεροι γενομένοι άρχισαν να επιτίθενται παντού βαρύτερα.

Μάτην το Συμβούλιο ανέφερε προς την Ελληνική Κυβέρνηση την κατάσταση. Η απάντηση ήτο να πείση το Συμβούλιο τους Κρήτας ότι το συμφέρον του ήτο να συνθηκολογήσωσι φρονίμως πράττοντες μετά των Τούρκων. Κατόπιν το Συμβούλιο έλαβε διαταγή ότι έρχονται εκ των τριών συμμαχικών στόλων πλοία με ένα Ελληνικό δια να επιβά- λουν την τάξιν και να σταματήσουν την αυτοχυσίαν.

Μετά παρέλευση ολίγου χρόνου έλαβε το Συμβούλιο διαταγή ότι εγκαταλείπεται η Κρήτη υπό της Ελληνικής Κυβερνήσεως, διότι κατά το πρωτόκολλο του Λονδίνου η νήσος έμεινε υπό την κυριότητα της Τουρκίας. Οι Κρήτες απτόητοι ετοιμάζονται για νέους αγώνας και την 14.10.30 στέλνουν υπόμνημα στον στρατηγόν Λαφαγέτ και ζητούν την συμπαράσταση του. Το υπογράφει και ο Κρι-τοβουλίδης.

Στις 22.1.31 κατέπλευσαν εις την Γραμβούσα πλοία Αγγλικά- Γαλλικά-Ρωσικά και ένα Ελληνικό με τον Κανάρη. Η Γραμβούσα παραδίδεται εις τους Τούρκους 22.1.31. Εγκατελελημένοι λοιπόν οι Κρήτες παρά τον δεκαετή συνεχή αγώνα των προέβη το Κρητικό Συμβούλιο εις έγγραφον διαμαρτυρίαν το οποίο υπογράφει και ο Κριτοβουλίδης. Υπέγραψαν και ψήφισμα, ορίσαντες και Επιτροπή εις την οποίαν υπογράφει και ο Κριτοβουλίδης και μετέχει και εις την Επιτροπήν 23.11.30 έχουσα εξουσιοδότηση να ενεργή εις κάθε περίσταση κατά το δοκούν.

Κατόπιν τούτων Τουρκικός στρατός εισήλασε εις Ρέθυμνον και Αποκόρωνα οπου προσφέρεται υποταγή. Τελικά τα περισσότερα μέλη του Συμβουλίου διελύθησαν παρέμειναν τελικά 8 με τον Κρι-τοβουλίδην και τέλος και αυτά διελύθησαν.

Ούτω ο δεκάχρονος αγών των Κρητών επροδόθη και κατέλειξεν κακήν-κακώς δια να διεξαχθούν αργότερα νέες αματηρές εξεγέρσεις και να ανακηρυχθεί η Κρήτη αυτόνομη πολιτεία υπό την υψηλή επικυριαρχία του Σουλτάνου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ολίγα τινά προς ενημέρωση των αναγνωστών :

1) Δια τους Αρμένους: Όταν ο Νικηφόρος Φωκάς ανεκατέλαβε την Κρήτη από τους Άραβας τον 9ο αιώνα μ.χ. έφερε Αρμένιους από την Μ. Ασία και τους εγκατέστησε σε διάφορα μέρη της Κρήτης και πήραν το όνομα Αρμένιοι-Αρμένιοι-Αρμενοχώρια. Όταν το 1822 έγιναν Συνελεύσεις εις τους Αρμένους είπαν να το ονομάσουν Ελευθερούπολη. Δυστυχώς το όνομα δεν επεκράτησε. Αι συνελεύσεις έγιναν στον ιστορικό Πλάτανο Μπουρνάζου.

2) Τον Καλλίνικο Κριτοβουλίδη:

Εγεννήθη εις Αρμένους Χανίων τον Αύγουστο του 1792. Ήτο μεγάλη προσωπικότης όχι μόνο της Επαρχίας αλλά και ολοκλήρου της Κρήτης. Τα απομνημονεύματα του «Επαναστατικά γεγονότα στην Κρήτη 1321-1830» είναι ένα ανεπανάληπτο μνημείο. Τα απομνημονεύματα εξέδωσε ο Ιωάννης Κονδυλάκης Αθήνα 1893. Πέθανε στην Αθήνα, ίσως το 1865.

3) Ο Νεόφυτος Οικονόμου:

Αναφέρεται εις πολλά μέρη. Υπήρξε άνδρας ανιδιοτελής μεγάλος πατριώτης κατείχε μεγάλα αξιώματα εις την Διοίκηση της επαναστατημένης Κρήτης.

Με την παρουσία σε κάθε κρίσιμο σημείο του αγώνος ενεδυνάμωνε και ενεψύχωνε τους μαχητάς.

Διετέλεσε αντιπρόσωπος των Κρητών εις την Βουλήν των Ελλήνων από το 1826-28 εις τας Εθνι-κός Συνόδους της Τροιζήνας. Απεβίωσε εις Ναύπλιο την 17 Ιανουαρίου 1833, πενήντατος εις ηλικία 46 ετών περίπου.

Νυχτερινή Αρχιερατική λειτουργία στο χωριό μας

Στις 23 Φεβρουαρίου 2009 στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Αρμένων έγινε νυχτερινή Αρχιερατική λειτουργία χοροστατούντος του Σεβασμιότατου Μητροπολίτου Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Δαμασκηνού και των ιερέων της επαρχίας Αποκορώνου, καθώς και χορωδία ιεροψαλτών με πρωτοψάλτη τον κ. Κωνσταντίνο Στεφανάκη.

Προ του τέλους της θείας λειτουργίας ο σεβασμιότατος Μητροπολίτης έδωσε το οφίτιο του πνευματικού στον ιερέα του χωριού μας παπά Μανώλη Νικολακάκη.

Επίσης έδωσε τον τίτλο του αναγνώστη στο γιο του παπά του χωριού μας Μανώλη Νικολακάκη.

Μετά το πέρας της λειτουργίας παρετέθη γεύμα στους παρευρισκόμενους στο κέντρο «Διαδρομές».

Στις 25 Μαρτίου μετά την πανηγυρική θεία λειτουργία στον Ιερό Ναό της Ευαγγελιστρίας εψάλη τρισάγιο εις μνήμη των πεσόντων του χωριού μας στο Ηρώο.

Αυτοί που φεύγουν...

Η «Ελευθερόπολις» εκφράζει τα θερμά της συλλυπητήρια σε όλους του συγγενείς των αποβιωσάντων συγχωριανών μας.

● Πέθανε στις 10 Απριλίου 2009 στους Αρμένους και ετάφη στο κοιμητήριο του Προφήτη Ηλία ο **Νίκος Τσακιράκης**, ετών 84. Ο Νίκος ήταν σύζυγος της Στασινής.

● Πέθανε στις 13 Μαΐου 2009 στους Αρμένους και ετάφη στο κοιμητήριο του Προφήτη Ηλία ο **Βαγγέλης Σκανδάλης**, ετών 89.

Μνήμη Παναγιώτη Αμπαρτζίδη

Παναγιώτη, φίλε καλέ και ακριβέ. Ήρθα κι εφγώ, από μέρους του χωριού μου, του χωριού μας, να πω σωστότερο, αφού κι εσύ τ' αγάπησαμε, αυτού του του χωριού που δέχτηκε με κομμένη την ανάσα το φοβερό άγγεμα

του χαμού σου, ήρθα να σ' αποχαιρετήσω με την ίδια ευχή που ξεπροβοδούσα το περασμένο καλοκαίρι, προσφιλή μου χωριανό, την ευχή των παλιών κρητικών μανάδων, όταν το παιδί τους έφευγε σε ταξίδι μακρινό:

«Αμε, παιδί μου, στο καλό και την καλή την ώρα κι οι δρόμοι σου να στρώνονται γαρούφαλα και ρόδα

Γαρούφαλα και ρόδα από αυλές και γλάστρες κι αλτάνες του σπιτιού σου, του χωριού σου και των άλλων αγαπημένων σου τόπων τούτου του κόσμου του καλού, να σου μοσκοβολούν την ψυχή και να τη φτερουγίζουν σε κήπους, γειτονιές και συντροφίες, που σ' αγαπούσαν και τσ' αγαπούσες. Που δεν θα ξαναϊδείς και δεν θα σε ξαναϊδούνε, όπως δεν θα σε ξαναϊδούμε κι εμείς να διαβαίνεις τους αθηναϊκούς και τους κρητικούς δρόμους, με την ανάλαφρη περπατησιά και την καλοσυνάτη σου ματιά, να μας χαιρετάς και να μας συντροφεύεις, καθώς "εσιγάνεψαν οι καιροί, πάψανε κι οι άνεμοι, πάψαν κι εσένα οι στράτες σου".

Και πώς να το πιστέψει κανείς πως εκείνο τ' αστραφτερό, το πασιχαρο πενήμα, αυτός ο εραστής της ζωής, είναι τώρα ζωή εν τάφω και τον ανεξύπνητον ύπνο κοιμάται δίπλα μας εδώ,

Ευτύχησες, Παναγιώτη, να "χεις σύντροφος της ζωής σου αυτόν τον σπάνιο άνθρωπο, την αγαπημένη σου Σοφία, και ν' αποχτήσετε τούτα τα δυο αρσενικά κυπαρίσσια, τα παιδιά σας, εκλεκτούς επιστήμονες κι ωραίους ανθρώπους, καμάρι σας και καμάρι μας, που τις χαριτές σας τις πολλές ενοφθαλμίσατε και σ' αυτά. Με της Σοφίας, των παιδιών σου και των αδελφών σου

τις μαγικές εικόνες στην ψυχή, έφυγες, όπως έζησες, ήρεμος και γαλήνιος, από τη ζωή.

Σεβαστό μου εκκλησίασμα, ο Παναγιώτης ήταν παιδί δυο γονιών καλότροπων, ήμερων και καλοσυνάτων που φέραν στον κόσμο πέντε παιδιά, με τα ίδια με εκείνους ψυχικά χαρίσματα. Τα δυο πεθαμένα, που μαζί με τους γονείς τους και τους δεύτερους γονείς του Παναγιώτη, τον Μιχάλη και τη Δέσποινα Τερεζάκη, θα τον υποδέχτηκαν παρά δήμον ονειρών εν ται σκηναίς των δικαίων, ένθα οι δίκαιοι αναπαύονται.

Θέλω τώρα ν' απευθυνθώ στη Σοφία και τα παιδιά, που τ' όνομα του Παναγιώτη κοσμεί και σημαδεύει με την αρετή και τις αρετές του τις πολλές, το ήθος και το κάλλος της ψυχής και της μορφής του. Είσατε' εσείς, παιδιά μου, μαζί με την Τασία, σ' ετούτες τις τραγικές ώρες, αχτίδα ελπίδας και παρηγοριάς στη μάνα, κι αποκούμπι της στην οδύνη και τη φοβερή τούτη δοκιμασία.

Παναγιώτη, Χαίρε.

Χαράλαμπος Μπουρνάζος

Πριν λίγο καιρό και συγκεκριμένα στις 28 Μαΐου μας άφησε για το μακρινό ταξίδι ένα ακόμη παλικαρί - άρχοντας της ζωής και υπόδειγμα της ελληνικής οικογενείας, ο Παναγιώτης Αμπαρτζίδης, σύζυγος της Σοφίας Μιχαήλ Τερεζάκη.

Προδομένος από την καρδιά του δεν άντεξε ούτε στο χειρουργείο όπου άφησε την τελευταία του πνοή, φαίνεται είχε πάρει την απόφαση να μας αφήσει για πάντα και έτσι αναπάντεχα μείναμε όλοι άφωνοι στην είδηση του χαμού του.

Ποντιακής καταγωγής ο Παναγιώτης τίμησε την ράτσα του εξίσου όμως αγάπησε και παραπάνω την Κρήτη. Αρμενιανός γαμπρός από τσι λίγους αγάπησε και αγαπήθηκε όσο ελάχιστοι για την πραότητα και καλοσύνη του χαρακτήρα του, την προσφορά και την βοήθεια του όπου του ζητήτο, είναι μερικά που θα κρατήσουμε εμείς μαζί με το πλατύ του χαμόγελο.

Αγάπησε το χωριό - την Κρήτη όσο λίγοι, πάντα παρών στις οποιοδήποτε εκδηλώσεις του χωριού και του Συλλόγου, τόση η αγάπη του που αποφάσισε να κτίσει σπίτι στο χωριό και να περάσει εκεί τα γεράματα του, όμως οι βουλές του Κυρίου άλλες.

Η οικογένεια που δημιούργησε με τη σύζυγο του τη Σοφία και οι δυο γιοι του υπόδειγμα ήθους και αξιοπρέπειας μεταδίδοντας τους την αγάπη και τους συγγενείς. Εύχομαι ο θεός να τον αναπαύσει "εν σκηνές δικαίων" όπως λέει και το ευαγγέλιο μας γιατί ο Παναγιώτης ήταν ένας καλός Σαμαρείτης, οι αρχές του φάρος οδηγός για τους γιους του και να τους δώσει τη δύναμη να τον θυμούνται με τις καλύτερες των αναμνήσεων - Παναγιώτη καλό σου ταξίδι.

Γιάννης Τερεζάκης

Πρόεδρος Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου & Πρόεδρος του Συλλόγου Αρμενιανών Αττικής

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Βαθειά συγκινημένοι από την θερμή συμπαράσταση στην αναπάντεχη απώλεια του λατρετού μας συζύγου, πατέρα, αδελφού και θείου Παναγιώτη Γ. Αμπαρτζίδη, θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους τους συγγενείς, χωριανούς και φίλους για την συμμετοχή στο πένθος μας.

Η συζύγος Σοφία Αμπαρτζίδου
- Τερεζάκη (του Μιχάλη)

Τα παιδιά Γιώργος & Μιχάλης,
Τα αδέρφια,
Τα ανίψια

ΔΩΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

Στην Ενορία Αρμένων προσέφεραν τα παρακάτω ποσά:

Πολιτιστικός σύλλογος Αρμένων στη μνήμη του Καβρουλάκη Ζαχάρη για την αποπεράτωση του σκέπαστρου του Προφήτη Ηλία 420 €
Στη μνήμη Παύλου Κουτσουπάκη η σύζυγος και τα παιδιά του 150 €

Η Ορφανάκη Μαργαρίτα για τη βαφή του εξωτερικού χώρου (του αυλόγυρου) της εκκλησίας 40€

Ο Μουντοκαλάκης Θεόδωρος και Αντωνία προσέφεραν το ποσόν των 270 €

Για την κατασκευή του φετινού επιτάφιου προσέφεραν οι παρακάτω: Ορφανάκη Μαργαρίτα, Κουτσουπάκη Στεφάνου του Αντωνίου, Τερεζάκη Κατίνα σύζυγος του Ελευθερίου, Τζούντι Στυλιανομανωλάκη σύζυγος Νικολάου, Θρασύβουλος Πολάκης, Μαρία Ορφανάκη, Τσιγλάκη Αικατεριάνα, Ευπολιτάκη Μαρία.

Άγνωστη προσέφερε στην ενορία Αρμένων 50€

Στη μνήμη Νικολάου Τσακιράκη η οικογένειά του προσέφερε 100 €

Στη μνήμη Παναγιώτη Γ. Αμπαρτζίδη, συζύγου Σοφίας Μιχ. Τερεζάκη, και αντί στεφάνων προσέφεραν υπέρ του Ι.Ν. Αγ. Νικολάου Αρμένων: Σύλλογος Αρμενιανών "Ο Κριτοβουλίδης" 50 €, οικογ. Ελευθ. Τερεζάκη 50 €, Ανδρονίκη Ελ. Τερεζάκη 20 €, οικογ. Σπύρου Τερεζάκη 50 €, Χαράλ. Σπ. Τερεζάκης 50 €, οικογ. Ιωάν. Βαγιωνάκη 50 €, Σοφία Κοντογιώργη-Βαγιωνάκη 50 €, οικογ. Γεωργ. Οικονόμου 40 €, φίλοι από την Αθήνα του Παναγιώτη και της Σοφίας 350 €

Τους ευχαριστούμε
Για την ενοριακή επιτροπή
Ο πρόεδρος, Παπά Μανώλης
Νικολακάκης

Πάσχα 2009 στους Αρμένους

Όπως και κάθε χρόνο και φέτος το Άγιο Πάσχα είχε το χωριό μας πάρα πολύ κόσμο. Χωριανοί και φίλοι παρευρέθηκαν στην εκκλησία για την ανάγνωση των Ευαγγελίων και την Μεγάλη Παρασκευή στην περιφορά του Επιταφίου που και φέτος έγινε σε όλο το χωριό. Ξεκίνησε από τα Μαραγκουδιανά, την Πάνω Γειτονιά, στις Κούκλες, τον Προφήτη Ηλία όπου ο παπά Μανώλης έκανε τη δέηση για την ανάπαυση των ψυχών όλων των νεκρών και για τον καθένα ξεχωριστά, για το οποίο τον ευχαριστούμε. Στη συνέχεια κατηφορίσαμε για τα καμαράκια με επιστροφή στον Άγιο Νικόλαο. Ευχαριστούμε όλους τους χωριανούς για τα ωραία κέρασματα που μας προσέφεραν.

Επίσης ευχαριστούμε την τηλεόραση «Κύδων» για τα πλάνο που μετέδωσε και για την προβολή του χωριού μας. Το Μεγάλο Σάββατο τα παιδιά του χωριού μας μάζεψαν ξύλα και έφτιαξαν το ομοίωμα του Ιούδας, και ο παπά Μανώλης μετά το Χριστός Ανέστη άναψε τη φωτιά για το κάψιμο του Ιούδα.

Στη συνέχεια το Διοικητικό Συμβούλιο του Ποιητιστικού Συλλόγου προσέφερε κέρασμα τσικουδιά με το παραδοσιακό πασχαλινό καλτσούνι.

Νάμαστε όλοι καλά και του χρόνου.

Ο πρόεδρος του Ποιητιστικού Συλλόγου
Γιώργος Αβερκάκης

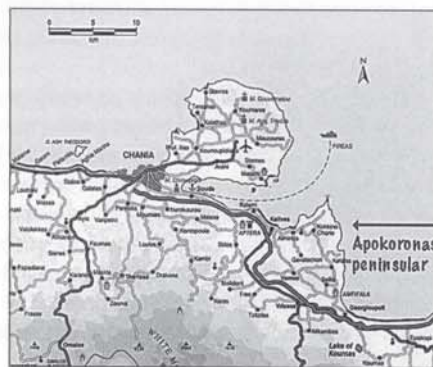
Γνωριμία με τα χωριά του Αποκόρωνα

Αποκόρωνας. Επαρχία που εκτείνεται ανατολικά των Χανίων και βόρεια των Σφακιών. Γραφικά παραδοσιακά χωριά, καλές παραλίες και κυρίως καταπράσινη ενδοχώρα. Από τα Μεγάλα Χωράφια ανεβείτε στην Αρχαία Απτέρα και στο ενετικό φρούριο που αιώνες τώρα προσφέρει πανοραμική θέα στον κόλπο της Σούδας και στον κάμπο των χωριών του δυτικού Αποκόρωνα.

Σταματήστε στο Καθάμι, στο καφενείο πάνω στο δρόμο, και στην ανατολή και τη δύση του ήλιου, και περάστε δροσερά μεσημέρια και απογεύματα κάτω από τα πλάτανια και ανάμεσα στα ρυάκια και στις φυσικές πηγές (με ωραίες μουσικές και βιοηολογικό μενού) στον Τζιτζικά στους Αρμένους (must και τα σουβλάκια της Καρυδιάς τα βράδια του καλοκαιριού).

Κοιμηθήστε στην Κυανή Ακτή, στις Καλύβες, στην Αημιυρίδα και πιο μακριά στη Γιωργιούπολη (εδώ η θάλασσα θέλει προσοχή, γιατί έχει ρεύματα). Επισκεφτείτε την πανέμορφη φυσική λίμνη του Κουρνά αήλα και το Λαογραφικό Μουσείο Γαβαλοχωρίου. Περάστε από τα Ντουλιανά με τα όμορφα αναπαλαιωμένα σπίτια. Ελάτε για καφέ και γλυκό αήλα και ρακόμελο στο Λιακωτό στον

Βάμο, και δοκιμάστε νόστιμη πίτσα στη Λιτσάρδα. Σε αυτό το μικρό χωριό διοργανώνεται και ένα από τα μεγαλύτερα πανηγύρια της επαρχίας κάθε Δεκαπενταύγουστο. Σημειώστε το!

Αναδημοσίευση αποσπάσματος ταξιδιωτικού αφιερώματος στο νομό Χανίων της Κυριακής Βασσάθου από το τεύχος "Ταξίδια Εξτρα" της εφημερίδας "Καθημερινή" στις 31 Μαΐου 2009.

Δωρεές στην εφημερίδα μας

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας.

Λυκάκης Σταύρος	20 €
Κουρκούτα Ερασμία	50 €
Χαλβαδάκης Βασίλης	20 €
Προεστάκης Κων/νος Του Εμμανουήλ	50 €
Ζουμπάκη Κων/νο	20 €
Καλλιβρετάκη Αντώνη	20 €
Περούλη Αναστασία	30 €
Μαντωνανάκη Τούλα	30 €
Βασιλάκη Μιχαήλ	30 €
Μαρινάκης Νίκος	40 €
David Almond	20 €
Τζίνια Κωνσταντίνα	20 €
Ξυπολιτάκη Φώτη	20 €
Μανουσάκη Γεώργιο	50 €
Ανώνυμος	30 €
Ανώνυμος	30 €
Λουράκη Μανώλη	20 €
Τερεζάκη Μαρίκα	50 €
Αντζελα και Γιάννη Καλφακάκο	50 €
Μπολανάκη Μανώλη	50 €
Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.	